

Nr 2

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58; given Stockholms slott den 3 januari 1958.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen bifalla det förslag, om vars avlåtande föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

De anslag, som efter riksstatens fastställande hittills äskats för det löpan- de budgetåret, har sammanförts å tilläggsstat I (rskr. 1957: 401) och upp- går till 7 600 000 kronor å driftbudgeten samt 20 000 000 kronor å kapital- budgeten. Å driftbudgeten har anvisats 7 200 000 kronor till anordnande av vinstutlottning m. m. i samband med återbetalningen av överskjutande pre- liminär skatt samt 400 000 kronor till kampanj för lönsparande. Det på kapitalbudgeten anvisade beloppet avser utbyggnad av storflygplats m. m.

Vissa ytterligare anslagsäskanden avseende tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår har ansetts erforderliga och bör föreläggas riksdagen vid dess början i en sammanfattande proposition nr 2 avseende utgifter å tilläggsstat II. Skulle anslagsäskanden därutöver å tilläggsstat II under riks-

dagens lopp visa sig ofrånkomliga, bör dessa sammanföras i en särskild proposition, som förelägges riksdagen vid en senare tidpunkt.

De anslagsäskanden å tilläggsstat, som nu förelägges riksdagen, har tidigare denna dag anmälts. En sammanställning av de beslut om förslag till riksdagen, som Kungl. Maj:t därvid på hemställen av vederbörande föredragande enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet (*bil. 1—16*) fattat, torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende (*bihang*).

Av sammanställningen framgår, att å tilläggsstat II äskas anslag om sammanlagt 222 883 700 kronor å driftbudgeten och 272 357 000 kronor å kapitalbudgeten. Av förstnämnda belopp faller 73,9 miljoner kronor på försvarsdepartementets huvudtitel, varav 68,5 miljoner kronor avser anskaffning av flygmateriel m. m. och 5 miljoner kronor kostnader för organiserande av en svensk F. N.-styrka. Socialdepartementets huvudtitel upptar bl. a. 12 miljoner kronor till täckande av kostnader för arbetslöshetens bekämpande. Under kommunikationsdepartementet föreslås bl. a. en uppräknig av anslaget till vissa vägbyggnadsarbeten med 18 miljoner kronor. För jordbruksdepartementets del äskas bl. a. 15 miljoner kronor till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område och 2 miljoner kronor till gottgörelse till jordbruket för av dess utövare erlagd energiskatt för motorbrännolja till traktorer. Under Utgifter för statens kapitalfonder föreslås upptagande av ett anslag om 100 miljoner kronor till täckande av underskott å statens järnvägars fond. Övriga anslag å tilläggsstat II till driftbudgeten uppgår till mindre belopp och avser vissa merkostnader och andra utgifter, vilka icke utan betydande olägenheter anses kunna uppskjutas till nästa budgetår. — Av utgifterna på tilläggsstaten till kapitalbudgeten avser 0,8 miljon kronor statens allmänna fastighetsfond, 0,5 miljon kronor försvarets fastighetsfond och 271,0 miljoner kronor fonden för låneunderstöd, varav belöper 45 miljoner kronor på räntefria lån till bostadsbyggande, 190,0 miljoner kronor på återföring av fonderade LKAB-medel och 36 miljoner kronor på lån till utbyggnad av oljelagringen.

Chefen för finansdepartementet hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna de förslag, om vilka Kungl. Maj:t enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (*bil. 1—16*) fattat beslut.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Karl-Henrik Ekberg

Egentliga statsutgifter

Andra huvudtiteln

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lindell, anmäler här efter under justitiedepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

C. Domstolarna

[1] 11. **Häradsrätterna: Anskaffande av nya fastighetsböcker för landet.** I gällande riksstat är under förevarande rubrik uppfört ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

Under innevarande budgetår har leveranser av fastighetsböcker skett i en omfattning, som icke kunnat förutses vid anslagsberäkningen. För ändamålet torde därför erfordras en medelsanvisning av ytterligare 10 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Häradsrätterna: Anskaffande av nya fastighetsböcker för landet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

E. Fångvården m. m.

[2] **Fångvårdsstyrelsen: Avlöningar.** Den i gällande avlöningsstat för fångvårdsstyrelsen upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal är fastställd till 548 200 kronor.

Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anfört i statsverkspro-

positionen (bil. 4, p. 33) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att den i avlöningsstaten för fångvårdsstyrelsen upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1957/58 överskridas med högst 30 000 kronor.

F. Diverse

[3] 11. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Under åberopande av vad jag tidigare denna dag anfört i statsverkspropositionen (bil. 4, p. 62) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Clas Amilon

Bilaga 2

Egentliga statsutgifter

Fjärde huvudtiteln

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDEŃ, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler härefter under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

C. Försvarskrafterna

Marinen

[1] 66 a. **Marinen: Kostnader i anledning av ett haveri.** I skrivelse den 21 september 1957 har marinförvaltningen, efter samråd med vattenfallsstyrelsen för försvarets civilförvaltning, hemställt att 210 725 kronor 32 öre måtte ställas till ämbetsverkets förfogande för bestridande av vissa haverikostnader m. m. Marinförvaltningen anför härom i skrivelsen bland annat följande.

Sedan år 1946 träffas årligen mellan vattenfallsstyrelsen och marinförvaltningen avtal om gemensam import av olja. I anslutning härtill befraktade vattenfallsstyrelsen i oktober 1948 motortankfartyget *Havfru* för resa från utländsk hamn till Stockholm med last av 11 500 ton olja. Fartyget tillhörde ett norskt tankrederi. På certepartiet skulle tillämpas norsk lag men i händelse av tvist skulle denna hänskjutas till avgörande av skiljenämnd i London.

Före fartygets ankomst till Sverige träffades mellan vattenfallsstyrelsen och marinförvaltningen överenskommelse om att marinens andel i lasten om möjligt skulle lossas vid marinens anläggning vid Orrfjärden i skärgården innanför Häradskär. Innan det slutgiltigt bestämdes att *Havfru*

skulle gå till Orrfjärden, gjordes underhandsförfrågningar hos lotsverket, huruvida ett fartyg av Havfrus storlek kunde föras in dit. Sedan man inom lotsverket förklarat sig beredd att ta in fartyget, träffades överenskommelse med fartygets mäklare om att detsamma skulle anlöpa dels Orrfjärden, dels Gåshaga i Stockholm.

Fartyget anlände den 7 januari 1949 till farvattnet utanför Häradsjärden, där lots togs ombord. Strax utanför Kuggskärgrunden, där fartyget skulle svänga in i den allmänna farleden, stötte det på en tidigare okänd undervattensklippa, varvid fartygets bottenplåtar skadades och en mindre läcka uppstod. Fartyget kunde emellertid fortsätta in till Orrfjärden, där till följd av grundstötningen hela lasten lossades. Fartyget avgick därefter för egen maskin till Rotterdam för reparation.

Rederiet gjorde gällande att befraktaren — vattenfallsstyrelsen — skulle ha garanterat att Orrfjärden var »safe port» och därigenom var skyldig att till rederiet utge ersättning för de kostnader, som uppkom med anledning av haveriet, samt framställde krav på ett belopp av 1 548 541:94 norska kronor jämte ränta. Vattenfallsstyrelsen, som avvisade kravet, framhöll att styrelsen visserligen alltjämt betraktade lossningsplatsen som »safe port» men bestred att styrelsen garanterat detta. Rederiet hänsköt i anledning härav enligt certepartiets bestämmelser tvisten till avgörande genom skiljedom i London.

Alltsedan år 1949 har ärendet därefter varit föremål för omfattande utredning och behandling hos skiljenämnden. Efter vittnesförhör som i mars 1956 hållits i Stockholm upptogs förhandlingar om uppgörelse i godo, varvid rederiet förklarade sig villigt att som ersättning i ett för allt godta ett belopp av 470 000 svenska kronor jämte ränta därå från den 1 oktober 1956. Vattenfallsstyrelsen, som för sin del förklarat sig beredd att godta den föreslagna kompromissuppgörelsen, har underställt densamma marinförvaltningen för avgörande. Med hänsyn till de tvivelaktiga utsikterna att vid fullföljandet av ärendet inför skiljenämnden erhålla en skiljedom till befraktarens favör och då den av rederiet erbjudna kompromissuppgörelsen med beaktande härav måste anses för kronan mycket fördelaktig, har marinförvaltningen, som inhämtat yttrande från chefen för försvarets civilförvaltnings juridiska byrå, funnit sig böra godta det gjorda förlikningserbjudandet. Vattenfallsstyrelsen har därefter som slutlig uppgörelse med rederiet till detsamma utbetalat ett belopp av 486 972 kronor 22 öre, varjämte vattenfallsstyrelsens egna kostnader i målet, 81 589 kronor 60 öre, slutreglerats. Det sammanlagda belopp, som vattenfallsstyrelsen för tvistens reglerande utgivit, uppgår således till 568 561 kronor 82 öre.

Mellan ämbetsverken har sedermera, under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande, överenskommelse träffats om att nämnda kostnader å sammanlagt 568 561 kronor 82 öre skall fördelas mellan vattenfallsstyrelsen och marinförvaltningen i förhållande till respektive ämbetsverks andelar i den totala kvantitet drivmedel som inköpts under den aktuella importperioden. I enlighet härmed skall de av vattenfallsstyrelsen förskottade kostnaderna fördelas så att 361 605 kronor 32 öre faller på styrelsen och återstoden, eller 206 956 kronor 50 öre, på marinförvaltningen. Härtill kommer kostnaderna, 3 768 kronor 82 öre, för en resa till London, som chefen för försvarets civilförvaltnings juridiska byrå jämte ytterligare en jurist företagit i samband med utredning i ärendet och vilka kostnader förskottsvis bestritts av marinförvaltningen.

Marinförvaltningen hemställer sålunda att Kungl. Maj:t måtte, med godkännande av den mellan ämbetsverken överenskomna fördelningen av ifrå-

gavarande kostnader, ställa ett belopp av (206 956: 50 + 3 768: 82 =) 210 725 kronor och 32 öre till marinförvaltningens förfogande för att täcka här ifrågavarande kostnader.

I ärendet har *statskontoret* och *riksräkenskapsverket* avgivit yttrande.

Departementschefen

Med hänsyn till vad marinförvaltningen anfört föreslår jag att medel anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår för att täcka ifrågavarande kostnader.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Kostnader i anledning av ett haveri* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 211 000 kronor.

[2] 98. **Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 490 miljoner kronor. Beställningar å flygmateriel m. m. må enligt riksdagens medgivande utläggas inom en kostnadsram av 640 miljoner kronor.

I skrivelse den 15 februari 1957 hemställde flygförvaltningen, att 80 miljoner kronor måtte anvisas på tilläggsstat för budgetåret 1956/57 under anslaget till anskaffning av flygmateriel m. m. Medelsbehovet hade enligt ämbetsverket uppkommit huvudsakligen till följd av prisstegringar samt genom att betalningsutfallet för vissa beställningar aktualiserats tidigare än som förutsetts vid anslagsberäkningen. Framställningen om tilläggsstatsanvisning föranledde ej annan åtgärd än att Kungl. Maj:t genom beslut den 8 mars 1957 medgav att 9,2 miljoner kronor av medel, som under anslaget till anskaffning av flygmateriel m. m. reserverats till Kungl. Maj:ts disposition, finge utnyttjas för att likvidera beställningar å flygmateriel m. m. I stället försköts vissa leveranser och betalningar över budgetårsskiftet 1956/57—1957/58.

Redan i förenämnda skrivelse den 15 februari 1957 anmälde flygförvaltningen, att det för budgetåret 1957/58 beräknade anslaget till anskaffning av flygmateriel m. m. kunde förulses bliva otillräckligt. *Flygförvaltningen* har sedermera i särskild skrivelse den 27 september 1957 hemställt om att under anslaget till anskaffning av flygmateriel m. m. måtte dels på tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas ytterligare 240 miljoner kronor i betalningsmedel, dels medgivas ytterligare beställningsbemyndiganden inom ramen för ett belopp av 187 miljoner kronor. Medelsbehovet, som beräknats på grundval av gällande organisation för flygvapnet, har enligt flygförvaltningen uppkommit till följd av merkostnader, som orsakats såväl av allmänna löne- och prisstegringar som av fördyringar på grund av den tekniska utvecklingen. Under budgetåret 1957/58 ökar dessutom medelsbehovet med hänsyn till den förskjutning av vissa betalningar, som skett från närmast

föregående budgetår. Flygförvaltningen anför att merkostnaderna till följd av de allmänna löne- och prisstegringarna under budgetåren 1956/57 och 1957/58 kan beräknas till 12 % respektive 10,5 % i förhållande till de tidpunkter då anslagen beräknades. Vad flygförvaltningen i övrigt anför är till stor del av den natur att en närmare redogörelse härför icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. För inhämtande av ytterligare upplysningar torde därför få hänvisas till de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Överbefälhavaren, som avgivit yttrande över flygförvaltningens framställning, anför, att anskaffningen av flygmateriel har bedrivits i enlighet med gällande organisation. Hittills tillämpad praxis för beräkning såväl av kostnadsramen för sjuårsplanen för anskaffning av flygmateriel som av de årliga betalningsutfallen har inneburit en för stor osäkerhetsmarginal. Om flygförvaltningens förslag om tilläggsstatsäskanden lämnas utan avseende medför detta allvarliga konsekvenser såväl för flygvapenorganisationen som för berörda industrier och deras anställda. För att åvägabranga överensstämmelse med det av överbefälhavaren sedermera framlagda förslaget till krigsmaktens utformning på längre sikt tillstyrker överbefälhavaren, att för innevarande budgetår beviljas ett tilläggsbemyndigande om 105 miljoner kronor och ett tilläggsanslag om 180 miljoner kronor.

Departementschefen

Det ökade behov av betalningsmedel under innevarande budgetår, som flygförvaltningen anmält, hänför sig till det förhållandet att beställningar å flygmateriel utlagts efter ett tidsschema, som inte motsvarar anslagstilldelningen i fjolårets eller innevarande års budget. Som framhölls i 1957 års statsverksproposition har emellertid anslagstilldelningen under innevarande budgetår hållits vid en lägre nivå än den som erfordras för den befintliga flygvapenorganisationen.

Jag vill i detta sammanhang i korthet beröra huvudprinciperna i den ordning för anskaffning av flygmateriel, som tillämpats från och med budgetåret 1948/49. För anskaffning av flygmateriel m. m. upprättar Kungl. Maj:t varje år en plan med viss angiven kostnadsram, omfattande de närmast följande sju budgetåren, vilken underställes riksdagen. På grundval av denna ram utverkar Kungl. Maj:t årligen riksdagens bemyndigande att medgiva utläggande av beställningar till visst belopp. Samtidigt äskas anslag till anskaffning av flygmateriel till ett belopp motsvarande vad som beräknas komma att behöva utbetalas under det framförliggande budgetåret. Dessa anslag anvisas såsom reservationsanslag, varav följer att desamma icke får överskridas. Flerårsplanen visar hur kostnaderna avses bli fördelade på de i perioden ingående budgetåren. Det torde vid systemets utformning ha förutsatts att anskaffningsverksamheten bör bedrivas på sådant sätt att de för varje budgetår aktuella utbetalningarna rymmes inom den i sjuårsplanen upptagna årskvoten.

Den långa tidrymd som ofta förflyter mellan beställning och betalning för fullgjord leverans kan — i synnerhet i tider med starkt forcerad teknisk utveckling och föränderligt penningvärde — medföra svårigheter att förutbestämma betalningsutfallet. Överbefälhavaren har också funnit att den hitillsvarande tillämpningen av systemet för flygmaterielanskaffningen inneburet alltför stor osäkerhet beträffande betalningsutfallets storlek. Angivna omständigheter motiverar enligt min mening att man överväger vilka åtgärder som kan vidtagas för att bemästra dylika svårigheter. Måhända kan det härvid visa sig lämpligt att i en eller annan form beräkna en marginal för kommande prisstegringar.

Vid den departementala behandlingen av förevarande anslagsfråga har konstaterats, att behovet av betalningsmedel under innevarande budgetår till följd av hittills gjorda beställningar och engagement i fråga om flygmateriel överstiger beviljade anslag med 180 miljoner kronor. Medelsbehovets omfattning är praktiskt taget oberoende av den framtida utformningen av flygvapenorganisationen. Ett under löpande budgetår uppkommande nytt medelsbehov av nämnda omfattning innebär av uppenbara skäl en besvärande merbelastning på budgeten. I nuvarande statsfinansiella läge har det inte ansetts möjligt att bereda utrymme för utbetalning av hela det ifrågakommande beloppet. Undersökningar har därför gjorts i syfte att utröna hur stor del av de under innevarande budgetår förfallande betalningsförpliktelserna som möjligen kan förskjutas till kommande budgetår. Till följd av att överenskommelser kunnat träffas med vissa leverantörer om att betalningskrav icke skall framföras under innevarande budgetår m. m. kan behovet av betalningsmedel under innevarande budgetår nedbringas till 77 miljoner kronor.

Det är mig dock icke möjligt att tillstyrka, att ens det nyss angivna beloppet anvisas under innevarande budgetår. Medelsanvisningen å tilläggsstat bör enligt min mening begränsas till 68,5 miljoner kronor. Detta belopp motsvarar i huvudsak skillnaden mellan summan av årskvoterna till och med innevarande budgetår och summan av de för samma tidrymd anvisade anslagen. Återstående behov av betalningsmedel, 8,5 miljoner kronor, bör tillgodoses genom att medel å andra reservationsanslag under fjärde huvudtiteln, vilka icke under innevarande budgetår erfordras för kassamässig utbetalning, tillfälligt får utnyttjas för likvidering av beställningar å flygmateriel m. m. I samband med att medel framdeles anvisas till flygmateriel för nästa budgetår bör medel jämväl beräknas för att återföra de under andra anslag tillfälligt ianspråktagna medlen till vederbörliga anslag.

Att medgiva ytterligare beställningsbemyndigande å flygmateriel under innevarande budgetår kan enligt min mening icke vara aktuellt.

De medel som enligt vad jag nyss anfört tillfälligt bör utnyttjas under innevarande budgetår framgår av följande sammanställning.

Anslagsbenämning	Belopp som tillfälligt bör få disponeras för likvidering av beställningar å flygmateriel m. m.
<i>Fortlöpande anslag</i>	
Armén: Remontering.....	1 000 000
Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.	1 000 000
Vissa signalförbindelser m. m.	600 000
Järnvägskrigsbromateriel	2 000 000
<i>Äldre anslag</i>	
1946/47 C 36. Armén: Engångsanskaffning av ammunition.....	1 250 000
1946/47 C 41. Armén: Anskaffning av tygmateriel.....	250 000
1946/47 C 83. Marinen: Fartygsbyggnader för flottan	1 900 000
1946/47 C 85. Marinen: Fartygsbyggnader för kustartilleriet	100 000
1955/56 E 17. Svenska övervaknings- och repatrieringskontingenterna i Korea	400 000
Summa kronor	8 500 000

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

I. att till *Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 68 500 000 kronor;

II. att medgiva att följande reservationsanslag må i den utsträckning och på de villkor som angivits i det föregående tagas i anspråk för likvidering av beställningar å flygmateriel m. m. under innevarande budgetår, nämligen

- a) Armén: Remontering,
- b) Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.,
- c) Vissa signalförbindelser m. m.,
- d) Järnvägskrigsbromateriel,
- e) 1946/47 C 36. Armén: Engångsanskaffning av ammunition,
- f) 1946/47 C 41. Armén: Anskaffning av tygmateriel,
- g) 1946/47 C 83. Marinen: Fartygsbyggnader för flottan,
- h) 1946/47 C 85. Marinen: Fartygsbyggnader för kustartilleriet,
- i) 1955/56 E 17. Svenska övervaknings- och repatrieringskontingenterna i Korea.

D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål

[3] 36. Centrala värnpliktsbyrån: Adresseringsmaskiner m. m. Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anført i statsverkspropositionen (bil. 6, p. 139) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centrala värnpliktsbyrån: Adresseringsmaskiner m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 13 000 kronor.

E. Diverse

[4] 8. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anfört i statsverkspropositionen (bil. 6, p. 161) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[5] 19. **Kostnader för organiserande av en svensk F.N.-styrka.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1956:198 angående organiserande av en svensk F.N.-styrka anvisade riksdagen å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1956/57 under fjärde huvudtiteln ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor till Kostnader för organiserande av en svensk F.N.-styrka. Av propositionen framgår att anslaget beräknats med utgångspunkt i att kontingentens verksamhet skulle komma att omfatta en tidrymd av sex månader. På begäran av F.N:s generalsekreterare har emellertid Sveriges deltagande i övervakningsverksamheten kommit att utsträckas i tiden och pågår alltjämt. Den först organiserade styrkan har sålunda avlösts av en andra kontingent, som i oktober 1957 avlösts av en tredje omgång för tjänstgöring under ännu en sexmånadersperiod.

I skrivelse den 26 november 1957 har *försvarets civilförvaltning* gjort framställning om anvisande av ytterligare medel för den ifrågavarande verksamheten och till stöd härför anfört i huvudsak följande.

De medel, som hittills anvisats, beräknas vara helt förbrukade vid utgången av år 1957. Kostnaderna för F.N.-styrkans första och andra omgångar uppgår till sammanlagt 9 100 000 kronor. För tredje omgången har kostnaderna av civilförvaltningen beräknats till 5 000 000 kronor, under förutsättning att kontingenten, som organiserats som en reducerad bataljon, icke undergår några mera väsentliga förändringar i fråga om organisation och styrka. Det ytterligare medelsbehov som föreligger utgör således $(9\,100\,000 + 5\,000\,000 - 10\,000\,000 =) 4\,100\,000$ kronor. Därest en fjärde omgång skulle organiseras för tjänstgöring under ytterligare en sexmånadersperiod räknar civilförvaltningen med ungefär samma kostnader som beräknats för den tredje omgången.

Departementschefen

Enligt civilförvaltningens beräkningar erfordras ytterligare ett belopp av 4 100 000 kronor för att täcka kostnaderna för den styrka som för närvarande är organiserad — en reducerad bataljon om cirka 350 man — och vars tjänstgöring beräknas komma att omfatta tiden fram till maj 1958. Fråga har emellertid uppkommit om förstärkning av den nu organiserade styrkan med cirka 140 man. Om denna förstärkning kommer till stånd, torde kostnaderna komma att öka med 900 000 kronor. För den fortsatta verksamheten under innevarande budgetår bör sålunda, såvitt nu kan bedömas, beräknas

ett ytterligare medelsbehov av 5 000 000 kronor. — Eventuellt behov av medel utöver vad som nu angivits torde, liksom tidigare, få tillgodoses från anslaget till oförutsedda utgifter. I den mån så sker bör förhållandet senare anmälas för riksdagen.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för organiserande av en svensk F.N.-styrka* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Hugo Grönlund

Bilaga 3

Egentliga statsutgifter

Femte huvudtiteln

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, anmäler härefter under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

D. Nykterhetsvård

[1] 11 a. **Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Vissa inventarier.** Under hänvisning till vad jag i samband med behandlingen av frågan om anstaltens avlöningsanslag för nästa budgetår (V ht p. 54) anført om anskaffande av inventarier till anstalten hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Vissa inventarier* å tilläggsstat II till rikstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 39 000 kronor.

E. Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet

[2] 8. **Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 20 000 000 kronor. Därjämte har i arbetslöshetsbekämpande syfte under sjätte huvudtitelns reservationsanslag till Vissa vägbyggnadsarbeten för innevarande budgetår anvisats 35 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. 15/11 1957) inkommit med särskilda framställningar om anslag å tilläggsstat för ifrågasvarande ändamål.

Styrelsen har därvid till en början anfört följande.

I sin anslagsframställning (skr. 30/8 1957) för nästa budgetår framlade styrelsen jämväl preliminära beräkningar angående medelsåtgången under innevarande budgetår upptagande visst ytterligare behov av anslagsmedel. Förhållandena på arbetsmarknaden under tiden därefter och de iakttagelser, som kunnat göras beträffande den fortsatta utvecklingen under återstoden av budgetåret, motiverar i stort sett icke någon förändring i den allmänna bedömning av sysselsättningssituationen, som gjordes i nämnda sammanhang. Efterfrågan på arbetskraft har emellertid betydligt nedgått och begränsats till att huvudsakligen gälla arbetskraft med speciell yrkeskunskap. En ökning av antalet registrerade arbetslösa har skett i jämförelse med föregående år. Nämnda antal uppgick vid mitten av oktober månad i år till omkring 24 900 mot i runt tal 17 500 vid samma tid föregående år samt 13 300 i oktober 1955. Man torde under instundande vinter jämväl få räkna med en genomsnittligt något högre arbetslöshet än under vinterhalvåret 1956/57 då arbetslösheten när den var som högst uppgick till 45 000 man. De arbetsmarknadsmässiga åtgärderna har i första hand inriktats på att genom ett effektivt lokalt och interlokalt arbetsförmedlingsarbete och i förekommande fall omskolningsåtgärder bereda den friställda arbetskraften annan sysselsättning i öppna marknaden. För att hålla arbetslösheten nere är emellertid en utökning av sysselsättningsarbetenas omfattning nödvändig. Arbetsmarknadsstyrelsen beräknar att i dylika arbeten sysselsätta 10 % av högsta antalet arbetslösa. Under budgetåret 1956/57 anordnades beredskapsarbeten med i runt tal 503 000 dagsverken. I styrelsens tidigare medelsberäkningar uppskattades behovet av arbeten för innevarande budgetår till i runt tal 540 000 dagsverken. Numera verkställda beräkningar utvisar, att de sysselsättningsarbeten, som enligt styrelsens bedömanden erfordras under budgetåret 1957/58, kommer att omfatta i runt tal 710 000 dagsverken. Härav beräknas arbeten med omkring 400 000 dagsverken bli utförda på vägar och gator, medan arbeten med 310 000 dagsverken planeras avse övriga objekt.

I fråga om medelsbehovet under *arbetslöshetsanslaget* har styrelsen erinrat, att styrelsen i sin förenämnda anslagsframställning för nästa budgetår angivit, att ytterligare medel erfordras under innevarande budgetår. Beloppet uppskattades därvid av styrelsen till 13 000 000 kronor. Styrelsen beräknar nu följande kostnadsökningar jämfört med de i förenämnda sammanhang framlagda beräkningarna för innevarande budgetår.

Med hänsyn till det nu angivna högre antalet dagsverken erfordras för beredskapsarbeten avseende andra objekt än vägar och gator ytterligare 7 000 000 kronor. För arkivarbetare m. m. beräknas ytterligare 950 000 kronor, för kontantunderstödsverksamhet ytterligare 400 000 kronor och för provisoriska bostäder åt arbetslösa ytterligare 1 500 000 kronor. Vidare beräknas för beställningar av råkantsten 500 000 kronor samt för särskilda åtgärder för främjande av rörlighet på arbetsmarknaden (startbidrag, familjebidrag m. m.) 5 000 000 kronor. Arbetsmarknadsstyrelsen uppskattar sålunda numera det erforderliga ytterligare medelsbehovet under arbetslöshetsanslaget till (13 000 000 + 7 000 000 + 950 000 + 400 000 +

1 500 000 + 500 000 + 5 000 000) 28 350 000 kronor, vilket belopp av styrelsen avrundas till 28 000 000 kronor.

Beträffande medelsbehovet under anslaget till *Vissa vägbyggnadsarbeten* har styrelsen anfört, att det ytterligare medelsbehovet under innevarande budgetår för beredskapsarbeten på vägar och gator tidigare preliminärt uppskattades till ca 14 000 000 kronor. Därvid utgick styrelsen från att under anslaget tillgängligt belopp, 36 000 000 kronor, skulle få tagas i anspråk för ändamålet. Genom beslut den 30 oktober 1957 har Kungl. Maj:t emellertid bemyndigat styrelsen att av anslaget disponera högst 28 000 000 kronor. Enligt de av styrelsen numera verkställda beräkningarna skulle ifrågasvarande sysselsättningsarbeten under innevarande budgetår komma att omfatta 400 000 mot preliminärt beräknade 330 000 dagsverken. Dagsverkskostnaden beräknas nu till 155 kronor mot tidigare 152 kronor. Med beaktande härav samt det belopp, som ställts till förfogande för ändamålet, uppskattar styrelsen behovet av ytterligare medel under anslaget till 34 000 000 kronor.

Departementschefen

Vid anmälan förut denna dag av medelsbehovet för nästa budgetår under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. har jag anfört, att de medel som innevarande budgetår står till förfogande för arbetsmarknadsreglerande åtgärder icke kommer att vara tillräckliga, varför anslag å tilläggsstat erfordras. I nämnda sammanhang har jag räknat med att det torde bli nödvändigt att denna vinter anordna beredskapsarbeten i minst samma omfattning som under föregående vinter för att möta den uppkommande säsongarbetslösheten. Vidare har jag bland andra särskilda åtgärder som ansetts erforderliga i nuvarande läge erinrat om att Kungl. Maj:t bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att innevarande budgetår vidtaga vissa åtgärder för att söka stimulera till en ökad geografisk rörlighet på arbetsmarknaden. Ytterligare vill jag här erinra, att det blivit nödvändigt att i viss utsträckning återupptaga de statliga stenbeställningarna.

De sammanlagda utgifterna för arbetsmarknadsreglerande åtgärder uppgick budgetåret 1956/57 till ca 76 000 000 kronor. Innevarande budgetår står till förfogande 49 500 000 kronor, varav 21 500 000 kronor under arbetslöshetsanslaget och 28 000 000 kronor under sjätte huvudtitelns reservationsanslag till *Vissa vägbyggnadsarbeten*. Enligt de av arbetsmarknadsstyrelsen numera verkställda beräkningarna av medelsbehovet skulle härutöver erfordras 28 000 000 kronor under det förstnämnda och 34 000 000 kronor under det sistnämnda anslaget. Den sammanlagda medelsåtgången innevarande budgetår uppskattas sålunda av styrelsen till ca 111 500 000 kronor.

Jag är inte beredd att f. n. tillstyrka en ytterligare medelsanvisning i den omfattning, som arbetsmarknadsstyrelsen föreslagit. Med beaktande av medelsåtgången under sistförflutna budgetår förordar jag, att sammanlagt yt-

terligare 30 000 000 kronor ställes till förfogande för arbetsmarknadsreglerande åtgärder innevarande budgetår och att frågan om medel härutöver göres beroende av den närmaste tidens utveckling. I enlighet härmed föreslår jag, att under arbetslöshetsanslaget anvisas ett tilläggsanslag av 12 000 000 kronor och under anslaget till Vissa vägbyggnadsarbeten ett tilläggsanslag av 18 000 000 kronor. Beträffande sistnämnda anslag gör chefen för kommunikationsdepartementet senare denna dag hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Karin Wickström

Egentliga statsutgifter

Sjätte huvudtiteln

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler härefter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

B. Väg- och vattenbyggnadsverket

[1] 12. **Vissa vägbyggnadsarbeten.** Det har visat sig erforderligt att under innevarande budgetår i viss grad öka omfattningen av arbeten i säsongarbetslöshetsbekämpande syfte i förhållande till föregående budgetår. Skälen härför och den närmare innebörden därav har angivits av chefen för socialdepartementet vid anmälan denna dag av fråga om tilläggsanslag för budgetåret 1957/58 till kostnaderna för arbetslöshetens bekämpande m. m. under femte huvudtiteln. Under hänvisning till vad därvid anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa vägbyggnadsarbeten* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 18 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sven Swarting

Egentliga statsutgifter

Sjunde huvudtiteln

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

E. Diverse

[1] 12. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anført i statsverkspropositionen (bil. 9, p. 75) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Karl-Henrik Ekberg

Egentliga statsutgifter

Åttonde huvudtiteln

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, anmäler här- efter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

G. Skolöverstyrelsen, anstalter för lärarutbildning m. m.

[1] 5 a. Vissa kostnader för länskolnämnderna. Vid 1956 års riksdag beslöts (prop. 182; KSU 1; Rskr 420) att länskolnämnder skulle inrättas samt att de skulle påbörja sin verksamhet den 1 juli 1958. Efter föreskrivet samråd har skolöverstyrelsen avgivit anslagsäskanden avseende länskolnämnderna för budgetåret 1958/59. Med hänsyn till att den nya regionala skolledningen skall träda i funktion den 1 juli 1958 har överstyrelsen emellertid funnit erforderligt att medel ställes till förfogande redan under innevarande budgetår för bestridande av vissa nödvändiga utgifter i samband med den nya organisationens start. Härom har överstyrelsen i särskild skrivelse den 24 september 1957 anfört i huvudsak följande.

Överstyrelsen får inledningsvis framhålla angelägenheten av att länskolnämnderna redan från början är fullt i stånd att fullgöra sina mångahanda och viktiga uppgifter. Fördens skull är vissa kostnadskrävande åtgärder under innevarande budgetår erforderliga.

Kostnaderna för länskolnämndernas utrustning och organisation under budgetåret 1957/58 synes nu komma att fördela sig på följande sätt.

A. Utrustning. För anskaffande av möbler, mattor, armatur och gardiner m. m. samt inredning av arkivrum beräknas kostnaderna — exklusive utgifter för frakt och installation — uppgå till cirka 256 350 kronor. För inköp av kassaskåp föreslås dessutom ett belopp av 27 600 kronor. Telefoninstallation samt mindre utgifter andra kvartalet 1958 för abonnemang och samtal beräknas uppgå till 54 100 kronor. Erforderliga nya kontorsmaskiner — inklu-

sive en bandspelare (1 000 kr.) och en adressmaskin (450 kr.) per nämnd — kostar 76 950 kronor, kontorsutensilier 28 450 kronor samt papper, kuvert och blanketter förslagsvis 12 000 kronor. Komplettering med handböcker, uppslagsverk och tidskrifter kan förutses draga en kostnad av omkring 19 100 kronor. Apparater och övrig materiel för städning kostar (12 000 + 2 400 =) 14 400 kronor. Totalt skulle således posten A. Utrustning uppgå till (256 350 + 27 600 + 54 100 + 76 950 + 28 450 + 12 000 + 19 100 + 14 400 =) 488 950 kronor.

B. Arvoden och löner samt rese- och traktamentsersättningar m. m. 24 länsskolinspektörer (av vilka de flesta förutsättes vara nuvarande ordinarie folkskolinspektörer) har ansetts skola tjänstgöra två månader första halvåret 1958 på länsskolnämnderna — med ledighet från folkskolinspektörstjänsten — i och för desammas organisation m. m. Kostnaderna härför beräknas uppgå till 144 200 kronor, varav 123 300 kronor i ersättning för avstadda löneförmåner sagda tid och 7 200 kronor för arvoden.

Det förutsättes vidare, att länsskolnämndernas ledamöter samt skolinspektörerna skall ha tvenne sammanträden på kansliorten våren 1958. Härför kan beräknas åtgå 51 500 kronor. Därav beräknas 48 000 kronor för ersättning åt ledamöterna (varav 16 800 kronor för förlorad arbetsförtjänst och 14 400 kronor för arvoden). Härtill kommer vidare arvoden åt sekreterar- och biträdespersonal våren 1958 med förslagsvis 24 000 kronor samt lön åt städpersonal 12 000 kronor.

Skolöverstyrelsen avser att i god tid före den 1 juli 1958 tillsammans med överstyrelsen för yrkesutbildning anordna regionala informationsmöten med skolinspektörerna samt länsskolnämndernas ordförande och sekreterare (eventuellt även blivande skoldirektörer). För detta ändamål synes böra beräknas ett belopp av 30 000 kronor.

Flyttningskostnader för ett antal inspektörer (förslagsvis 8), som skulle kunna tänkas flytta till den nya kansliorten före den 1 juli 1958, kan beräknas bli cirka 13 000 kronor.

Totalt skulle utgifterna under B. Arvoden och löner etc. sålunda kunna uppskattas till omkring 274 700 kronor.

C. Fraktkostnader och diverse oförutsett. Härför föreslås ett belopp av 36 350 kronor.

Sammanlagt skulle sålunda de utgifter, som bör belasta ett för ändamålet anvisat reservationsanslag, uppgå till (488 950 + 274 700 + 36 350 =) 800 000 kronor.

För den närmare uppdelningen av dessa beräknade kostnader på olika delposter har överstyrelsen redogjort i särskild PM.

Statskontoret har föreslagit, att ett anslag av 748 000 kronor anvisas för ifrågavarande ändamål.

Departementschefen

Jag har tidigare denna dag föreslagit, att på riksstaten för budgetåret 1958/59 uppföres ett anslag å 3 859 000 kronor till avlöningar m. m. åt personalen vid länsskolnämnderna samt 1 121 000 kronor till länsskolnämndernas omkostnader. I samband därmed uttalade jag, att jag fann det ofrånkomligt, att medel redan för innevarande budgetår anvisades till bestridande av vissa kostnader för länsskolnämnderna. Vid prövningen av överstyrelsens äskande för detta ändamål, sammanlagt 800 000 kronor, har jag

funnit, att 550 000 kronor bör ställas till förfogande härför i form av ett reservationsanslag. Jag har därvid räknat med att 410 000 kronor erfordras för inköp av utrustning till länskolnämndernas kanslier. Denna minskning av det av överstyrelsen för detta ändamål beräknade beloppet av 488 950 kronor ernås bland annat därigenom att det enligt min mening inte nu bör beräknas medel för inköp av bandspelare och inte heller för inköp av adresseringsmaskiner till kanslierna i de tio minsta länen. Ej heller finner jag motiverat att räkna med särskilt belopp för inköp av handböcker, tidskrifter och dylikt.

Till arvoden, löner m. m. har jag räknat med ett belopp av 140 000 kronor i stället för av överstyrelsen föreslagna 274 700 kronor. För egen del har jag nämligen inte funnit erforderligt, att de blivande länskolinspektörerna beredes mera än en månads ledighet under första halvåret 1958 för att förbereda den nya organisationen. Några särskilda arvoden anser jag inte böra utgå under denna ledighet. För de sammanträden med länskolnämnderna, som även enligt min mening bör äga rum under våren 1958, räknar jag inte med någon kostnad i form av ersättning till ledamöterna för förlorad arbetsförtjänst. Inte heller finner jag anledning räkna med ersättningar till sekreterar- och biträdespersonal samt städpersonal under den här avsedda tiden. Flyttningskostnader för inspektörer, som flyttar till de nya kansliorterna före den 1 juli 1958, torde böra bestridas ur redan anvisade anslag.

Förslaget att 36 350 kronor skall beräknas till bestridande av fraktkostnader och diverse oförutsedda utgifter kan jag inte biträda.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för länskolnämnderna* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kronor.

H. Allmänna läroverken m. m.

[2] 6. **Kompletteringsgymnasier.** Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av frågan om anslag till förevarande ändamål (bil. 10, p. 192) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kompletteringsgymnasier* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 54 000 kronor.

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.

[3] 21. Bidrag till barnfilmkommittén. Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anført vid anmälan i statsverkspropositionen av frågan om anslag till förevarande ändamål (bil. 10, p. 309) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till barnfilmkommittén* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Gösta Nilsson

Egentliga statsutgifter

Nionde huvudtiteln

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzén, anmäler härefter under jordbruksdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar m. m.

[1] **Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Driftkostnader.** Å riksstaten för innevarande budgetår är under denna anslagsrubrik uppfört ett förslagsanslag av 1 816 000 kronor.

Skogs- och lantbruksakademien (skr. 30/8 1957) hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för verksamheten vid skogs- och lantbruksakademiens trädgårdsskola å Experimentalfältet å tilläggsstat för innevarande budgetår dels för täckning av brist, beräknad å skolverksamheten läsåret 1956/57, anvisa ett bidrag å 7 000 kr., dels såsom tillägg till det särskilda driftkostnadsbidrag, som under läsåret 1956/57 utgår med 51 000 kr., för läsåret 1957/58 upptaga ett belopp å 14 000 kr. Akademien anför, att akademien i skrivelse den 30 augusti 1956 gjorde framställning om höjning av det särskilda driftkostnadsbidrag, som under läsåren 1953/54—1955/56 utgått till trädgårdsskolan med 45 000 kr. per år. Därvid hemställdes, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat till då gällande riksstat som tillägg till ifrågavarande särskilda driftkostnadsbidrag upptaga för läsåret 1956/57 ett belopp å 15 000 kr. I anledning härav beviljades en höjning av driftkostnadsbidraget för sagda läsår, dock endast med 6 000 kr.

Denna anslagshöjning har icke heller varit tillräcklig. Trots sträng sparsamhet torde, enligt i augusti 1957 gjorda beräkningar, å skolverksamheten under detta läsår uppkomma en brist å minst 7 000 kr. Då täckning av denna brist genom inkomster från akademiens merkantila trädgårdsrörelse icke kan påräknas, nödgas akademien anhålla att genom särskilt anslag erhålla täckning för underskottet.

Av det till lantbruksstyrelsen ingivna förslaget till inkomst- och utgiftsstat för akademiens trädgårdsskola läsåret 1957/58 framgår, att för täckande av de för skolverksamheten beräknade kostnaderna erfordras en höjning av de till skolan utgående bidragen. Akademien ser sig därför även tvingad anhålla, att det särskilda driftkostnadsbidraget för nämnda läsår måtte uppräknas, nämligen med lägst 14 000 kr. till 65 000 kr. Det stegrade anslagsbehovet föranledes av ökade arbetskostnader samt andra kostnadsstegringar, i fråga om posten värme och lyse föranledda bl. a. av beslutad energiskatt. Utgiftsökningarna uppväges icke av inkomstförbättringar i motsvarande grad.

Akademien anför slutligen, att akademien i samband med ställningstagande till frågan angående sitt åtagande av huvudmannskapet för skolan, framhållit, att akademien, i den mån statsbidragen enligt gällande bestämmelser ej räcker till att bestrida de med skolverksamheten förenade kostnaderna, icke hade annan möjlighet att täcka på så sätt inträffande brist än genom möjligen uppkommande överskott å den merkantila trädgårdsdriften. För nyss redovisade brister i skolans bokslut och stat kan emellertid icke påräknas täckning genom inkomster från trädgården.

Styrelsen för Norrlands trädgårdsskola i Söråker (skr. 22/8 1957) hemställer, att för läsåret 1957/58 skall, i likhet med de fyra senaste budgetåren, anvisas ett särskilt driftkostnadsbidrag av 30 000 kr.

Lantbruksstyrelsen anför, att enligt styrelsens mening trädgårdsskolan å såväl Experimentalfältet som Söråker såsom hittills bör få fortsätta sin verksamhet under läsåret 1957/58 i avbidan på att ställning tages till trädgårdsskoleutredningens betänkande. Då skolorna emellertid icke kan bedriva sin verksamhet i nuvarande omfattning utan extra driftkostnadsbidrag, förordar lantbruksstyrelsen, att de jämväl för nästa läsår kommer i åtnjutande av sådana bidrag. I fråga om storleken av de särskilda driftkostnadsbidragen tillstyrker styrelsen bidrag till akademiens trädgårdsskola med 72 000 kr. och till trädgårdsskolan i Söråker med 30 000 kr.

Departementschefen

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag att särskilda driftkostnadsbidrag i avbidan på ställningstagandet till trädgårdsskoleutredningens betänkande bör utgå även för läsåret 1957/58 till såväl lantbruksakademiens trädgårdsskola som Norrlands trädgårdsskola i Söråker. Däremot kan jag icke tillstyrka, att medel anvisas för täckande av den i akademiens framställning redovisade ytterligare bristen å 7 000 kronor för läsåret 1956/57. Den av akademien föreslagna uppräknningen av bidraget till trädgårdsskolan å Ex-

perimentalfältet för läsåret 1957/58 kan jag endast biträda i så måtto, att jag tillstyrker en uppräknings med 6 000 kronor till 57 000 kronor. Till trädgårdsskolan i Söråker bör utgå bidrag med oförändrat belopp av 30 000 kronor. Jag föreslår, att riksdagens medgivande inhämtas till att beloppen får bestridas ur det förslagsanslag, som för nu löpande budgetår anvisats till driftkostnader för vissa lägre undervisningsanstalter.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att av det för budgetåret 1957/58 anvisade förslagsanslaget till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Driftkostnader må till ytterligare understöd åt i det föregående angivna trädgårdsskolor för sagda budgetår tagas i anspråk ett belopp av sammanlagt högst 87 000 kronor.

G. Lanthushållning i allmänhet

[2] 11. **Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till Sveriges utsädesförening.** Å riksstaten för budgetåret 1957/58 är under förevarande anslagsrubrik uppfört ett anslag av 1 202 900 kr.

Sveriges utsädesförening (skr. 22/7 1957) hemställer, att å tilläggsstat anvisas ett belopp av 48 100 kr. för att täcka kostnaderna under tiden 1 januari 1957—30 juni 1958 för ökade timlöner och arbetsgivarbidrag för föreningens kollektivavtalsanställda arbetare.

Föreningen framhåller, att den vid uppgörande i juli 1955 och juli 1956 av de budgetförslag, som låg till grund för utsädesföreningens anslagskanden för budgetåren 1956/57 och 1957/58, räknade med oförändrade timlöner under anslagsperioderna i fråga. Enligt kollektivavtal den 23 april 1957, avseende tiden 1 januari 1957—31 december 1958, höjdes emellertid timlönerna med 19,5 öre för tiden 1 januari—31 december 1957 och med ytterligare 15 öre för tiden 1 januari—31 december 1958. De kostnadsökningar, som härigenom åsamkas föreningen, har för budgetåren 1956/57 och 1957/58 beräknats till 12 054 resp. 35 477 kr. Vid kostnadsberäkningen har ej medtagits de verksamhetsgrenar, som bekostas av andra medel än statsmedel, nämligen den del av kontrollbyråns verksamhet, som gäller kontroll av Allmänna svenska utsädesaktiebolagets saluförda produkter, den del av kemiska och cereala laboratoriernas verksamhet, som rör analyser åt främmande uppdragsgivare, samt den del av förädlingsverksamheten med nya kulturväxter, som bekostas av enskilda intressenter. Ej heller ingår i beräkningen utgiftsökningen på grund av ökade timlöner vid linlaboratoriet, för vars verksamhet ett särskilt statsanslag anvisats, eller lönekostnaderna för personal, som sysselsättes med egentligt jordbruksarbete eller med arbete, bekostat genom speciella anslag.

Genom de höjda timlönerna vidkännes utsädesföreningen jämväl ökade kostnader för arbetsgivarbidrag enligt lagarna om allmän sjukförsäkring och moderskapshjälp. Dessa kostnadsökningar utgör för ifrågavarande budgetår 137 resp. 404 kr.

Enär den för budgetåren 1956/57 och 1957/58 beräknade kostnadsramen icke lämnar utrymme för någon kostnadsökning genom lönehöjning, och föreningen ej heller vågar räkna med någon ökning av sina inkomster utöver de vid uppgörandet av statförslagen beräknade beloppen, anhåller föreningen om tilläggsanslag för täckande av den genom lönehöjningen åsamkade utgiftsökningen.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök tillstyrker föreningens framställning.

Departementschefen

Sveriges utsädesförening bör liksom tidigare år få den kostnadsökning, som föreningen åsamkats på grund av nytt kollektivavtal för föreningens timavlönade arbetare, täckt genom en höjning av statsbidraget. Nämda kostnadsökning har av föreningen beräknats till i runt tal 48 100 kronor, varav 12 200 kronor hänför sig till budgetåret 1956/57 och 35 900 kronor till budgetåret 1957/58. Mot föreningens kostnadsberäkning har jag ej något att erinra. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till Sveriges utsädesförening* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 48 100 kronor.

[3] 25. **Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.** Å riksstaten för innevarande budgetår är under denna anslagsrubrik uppfört ett reservationsanslag av 168 000 000 kr.

Genom beslut den 7 juni 1956 bemyndigade Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut statens jordbruksnämnd att till Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. såsom kompensation för en till den 1 juli 1957 med 3 öre per liter uppskjuten höjning av partipriset på konsumtionsmjölk utbetala ett belopp av 33 330 000 kr., varav 25 000 000 kr. skulle utbetalas till de smör-tillverkande mejerierna och återstående 8 330 000 kr. skulle tillföras riksföreningens kassa för regleringsändamål att användas för utbetalning av utjämningsbidrag för mjölk.

I propositionen nr 175 till 1957 års riksdag angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1957/58, m. m. (s. 21—22) anmälde chefen för finansdepartementet, att diskussioner pågick med jordbrukets organisationer för att genom en förlängning till utgången av år 1957 av nu gällande överenskommelse stabilisera priset på konsumtionsmjölken. Diskussionerna hade emellertid icke lett till sådant resultat, att frågan kunde anmälas för riksdagen. Därest överenskommelse skulle komma till stånd i hu-

vudsaklig anslutning till de intill den 1 juli 1957 gällande grunderna avsåg dock chefen för jordbruksdepartementet att under budgetåret 1957/58 göra hemställan om äskande av erforderliga anslagsmedel. Mot förenämnda uttalande anförde riksdagen icke någon erinran.

I skrivelse den 19 juni 1957 underställde jordbruksnämnden Kungl. Maj:t för godkännande en mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation — under förbehåll om Kungl. Maj:ts godkännande — träffad överenskommelse rörande partipriset på konsumtionsmjölk under andra halvåret 1957. Enligt överenskommelsen utfäste förhandlingsdelegationen, att partipriset intill den 1 januari 1958 icke skulle höjas med mer än 1 öre utöver då gällande pris mot att Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. såsom kompensation för att jordbruket under sagda tid avstod från den längre gående prishöjning, som det enligt gällande prisuppgörelse var berättigat att vidtaga, av statsmedel skulle erhålla ett belopp av 20 000 000 kr. Detta belopp skulle enligt överenskommelsen tillföras riksföreningens kassa för regleringsändamål och användas enligt enahanda grunder, som gällde för de för tiden fram till den 1 juli 1957 för samma ändamål disponibla medlen. Jordbruksnämnden föreslog vidare, att de för kompensationen erforderliga medlen i avvaktan på riksdagens slutliga ställningstagande skulle få utbetalas från reservationsanslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Genom beslut den 27 juni 1957 godkände Kungl. Maj:t ifrågavarande överenskommelse samt bemyndigade jordbruksnämnden att — i avvaktan på att riksdagen måtte anvisa särskilda medel för ändamålet — av prisregleringsanslaget disponera ett belopp av 20 000 000 kr. för fullgörande av statens ekonomiska åtagande enligt överenskommelsen. Tillika föreskrev Kungl. Maj:t att beloppet skulle tillföras Svenska mejeriernas riksförenings kassa för regleringsändamål att användas enligt enahanda grunder, som gäller beträffande de medel, som ställts till förfogande såsom kompensation för uppskjuten prishöjning på konsumtionsmjölk för tiden före den 1 juli 1957.

Statens jordbruksnämnd (skr. 20/8 1957) hemställer, att å tilläggsstat anvisas 15 000 000 kr. för att ersätta den del av det till Svenska mejeriernas riksförening utbetalade beloppet, som icke kan täckas av den behållning på förevarande anslag, som beräknas föreligga vid utgången av regleringsåret 1957/58. Enligt nämnden kan sagda behållning beräknas uppgå till omkring 10 000 000 kr. Härav måste enligt nämndens uppfattning emellertid omkring 5 000 000 kr. reserveras för att möta de ökade utgifter för prisregleringen, som under regleringsåret 1958/59 kan uppstå på grund av svårigheten att i fråga om mjölkbidrag m. m. göra mera exakta beräkningar.

Departementschefen

Såsom framgår av det anförda har Kungl. Maj:t i anslutning till vad chefen för finansdepartementet uttalade i propositionen 1957: 175 — vilket uttalande lämnades utan erinran av riksdagen — godkänt en mellan statens jordbruksnämnd och jordbrukets förhandlingsdelegation träffad överenskommelse om stabilisering av priset på konsumtionsmjölk under andra

halvåret 1957. För fullgörande av statens ekonomiska åtagande enligt överenskommelsen har Kungl. Maj:t bemyndigat jordbruksnämnden att disponera ett belopp av 20 000 000 kronor av reservationsanslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Kungl. Maj:t torde nu böra hemställa hos riksdagen om anvisande av särskilda medel för ändamålet. Med hänsyn till vad jordbruksnämnden anfört angående den beräknade behållningen å prisregleringsanslaget torde medelsanvisningen kunna begränsas till 15 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor.

J. Skogsväsendet

[4] 18. *Statens skogsforskningsinstitut: Byggnadsarbeten å vissa försöksparker.* Å riksstaten för budgetåret 1957/58 är under denna anslagsrubrik uppfört ett reservationsanslag av 39 400 kr. Av detta belopp beräknas 20 000 kr. för slutförande av reparation och modernisering av skogsmästarbostaden på Tönnersjöhedens försökspark.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut (skr. 6/9 1957) hemställer, att å tilläggsstat skall anvisas 4 000 kr. för vissa yttre arbeten i samband med nyssnämnda reparations- och moderniseringsarbeten.

Styrelsen anför, att tidigare för ändamålet anvisade medel — sammanlagt 57 400 kr. — i sin helhet disponerats genom ingångna entreprenadkontrakt och utgifter för upprättande av programhandlingar m. m. På grund av att kostnaderna beräknats efter 1956 års prisnivå och priserna å byggnadsarbeten därefter stigit med 7 procent eller i föreliggande fall med ca 4 000 kr., har vissa yttre arbeten såsom dikesgrävning, nedläggande av vatten- och avloppsledningar samt anordnande av reglementsenslig reningsbrunn måst undantagas från entreprenaderna.

Departementschefen

Såsom framgår av den föregående redogörelsen har kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten genom prisstegringar ökat med 4 000 kronor. Denna kostnadsökning synes böra täckas genom anvisande av ett motsvarande belopp å tilläggsstat för budgetåret 1957/58.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skogsforskningsinstitut: Byggnadsarbeten å vissa försöksparker* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 kronor.

N. Diverse

[5] 9 a. *Gottgörelse till jordbruket för av dess utövare erlagd energiskatt för motorbrännolja till traktorer.* Under åberopande av vad jag denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av anslag till förevarande ändamål (IX ht p. 44) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Gottgörelse till jordbruket för av dess utövare erlagd energiskatt för motorbrännolja till traktorer* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 2 000 000 kronor

b) medge, att ifrågavarande belopp må avsättas för täckande av kostnaderna för individuella bidrag i anledning av skadorna å 1957 års skörd.

[6] 13. *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.* Under åberopande av vad jag denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av anslag till förevarande ändamål (IX ht p. 203) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Hygrell

Egentliga statsutgifter

Tionde huvudtiteln

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, anmäler härefter under handelsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

B. Kommerskollegium m. m.

[1] **Kommerskollegium: Avlöningar.** Under åberopande av vad jag tidigare denna dag anført vid anmälan i statsverkspropositionen av förenämnda anslag (bil. 12, p. 4) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva, att de i avlöningsstaten för kommerskollegium upptagna anslagsposterna till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, samt till Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1957/58 överskridas med sammanlagt 160 000 kronor.

C. Bergsbruk, industri, hantverk, teknisk forskning m. m.

[2] 5. **Sveriges geologiska undersökning: Malmletning.** Detta anslag har för innevarande budgetår uppförts med 1 000 000 kronor.

Sveriges geologiska undersökning (skr. 9/5, 1/6 och 16/9 1957) hemställer, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1957/58 måtte under förevarande rubrik anvisas 101 500 kronor, därav 54 500 kronor avser höjda löne- och traktamentskostnader i anslutning till löneplansrevisionen m. m. samt återstoden, 47 000 kronor, viss ersättningsanskaffning. Såsom motive-ring för sistnämnda äskande anföres i huvudsak följande.

Under senvintern i fjol totalförstördes en av undersökningens snötraktorer genom brand. Olyckan inträffade på Stora Skeppsträskets is i Västerbotten under provkörning efter inmontering å privat verkstad av ny planetväxel i fordonet. Traktorn var specialkonstruerad för undersökningens malmletningsverksamhet och måste snarast ersättas. Då traktorn, vars återanskaffningsvärde utgör 47 000 kronor, enligt gällande principer för statliga fordon var oförsäkrad, hemställer undersökningen, att medel ställes till förfogande för inköp av ny traktor.

Departementschefen

Till täckande av merkostnader för ökade löner m. m. under budgetåret 1957/58 förordar jag anvisande av 32 600 kronor, avseende tiden t. o. m. den 30 juni 1958. Frågan om ytterligare medelsanvisning för löneändamål under innevarande budgetår torde få prövas i annat sammanhang.

Jag tillstyrker vidare att den genom brand förstörda snötraktorn ersättes genom inköp av ett nytt fordon av liknande slag. Det härför upptagna beloppet lämnar jag utan erinran. Såsom framgår av den tidigare redogörelsen inträffade olyckan vid provkörning efter vissa omändringsarbeten. Möjligheterna att erhålla skadestånd av den verkstadsfirma som utfört arbetena har därför undersökts. Det har därvid befunnits mycket tveksamt, huruvida vårdslöshet kan läggas firman till last. Dessutom har utsikterna för staten att utfå eventuellt skadeståndsbelopp ansetts ringa.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Malmletning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 79 600 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Koungen bifalla.

Ur protokollet:
Göran Appelgren

Egentliga statsutgifter

Elfte huvudtiteln

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson, anmäler härefter under inrikesdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

G. Diverse

[1] **Kostnader för vissa undersökningar i anledning av Surtekatastrofen.** I skrivelse den 28 juni 1957 har länsstyrelsen i Älvsborgs län anfört bl. a. följande.

Efter jordskredet i Surte den 29 september 1950 igångsattes omedelbart undersökningar i syfte att fastställa, huruvida och i vad mån risker för ytterligare ras inom samhället vore att befara och vilka åtgärder, som i förekommande fall skulle kunna vidtagas till förebyggande av sådana ras eller andra förskjutningar eller sättningar inom samhällets område. Kostnaderna för dessa undersökningar beräknade länsstyrelsen till 30 000 kronor. Sedan förslag väckts om utvidgning av undersökningarna till vissa angränsande områden, framhöll föredragande departementschefen i proposition nr 256/1950, att utredningen på katastrofområdet borde göras mera ingående än man från början räknat med, så att skredets orsaker och förlopp kunde så fullständigt som möjligt klarläggas. Härav föranleddes — utöver det av länsstyrelsen beräknade beloppet — en ytterligare kostnad av ca 20 000 kronor. Riksdagen anvisade sedermera också ett belopp av 50 000 kronor för ifrågasvarande undersökningar.

De områden, som förutom själva katastrofområdet blev föremål för undersökningar genom Statens geotekniska instituts försorg, utgjordes dels av ett Nödinge kommun tillhörigt markområde i Skårdal, dels två områden tillhöriga AB Surte Glasbruk, belägna ett stycke norr om rasområdet. Länsstyrelsen synes ha beordrat undersökning av samtliga ifrågasvarande områden. Någon överenskommelse om vem som slutligen skulle svara för kostnaderna för undersökningarna träffades aldrig men såväl kommunen som bolaget för-

band sig att erlægga de kostnader, som belöpte å deras markområden, för den händelse det av riksdagen äskade anslaget — 50 000 kronor — skulle utebli eller icke räcka till.

Sedan de geotekniska undersökningarna avslutats, tillställde geotekniska institutet länsstyrelsen, Nödinge kommun och AB Surte Glasbruk räkningar å resp. 14 203 kronor 18 öre, 10 805 kronor 5 öre och 21 538 kronor. Den räkning, som tillställdes länsstyrelsen, avsåg undersökningar inom själva skredområdet, medan övriga räkningar avsåg markundersökningar av ovannämnda, kommunen resp. glasbruket tillhöriga områden.

Den länsstyrelsen tillställda räkningen har guldits av anvisade medel. Av dessa medel har till institutet jämväl utbetalats ett belopp av 20 000 kronor för undersökningar av skredets orsaker och förlopp. Dessa undersökningar har huvudsakligen haft vetenskapligt värde i motsats till övriga undersökningar, som haft till syfte att utröna markstabiliteten å berörda områden med hänsyn till befintlig och framtida bebyggelse.

Såväl kommunen som glasbruket har, då de avkrävts kostnaderna för ifrågavarande undersökningar, anhållit, att räkningarna måtte genom länsstyrelsens försorg i sin helhet regleras med sådana allmänna medel, som ställts till länsstyrelsens disposition i samband med Surteraset. Därvid har framhållits, att undersökningarna å kommunens och glasbrukets områden i huvudsak haft samma karaktär som de, vilka utförts inom själva rasområdet, eller avsett grundförhållanden för sådana hus, som snabbt måste uppföras för de familjer, som berörts av raset. Undersökningarna finge därför anses ha haft ett allmänt samhällsintresse.

Länsstyrelsen är av den uppfattningen, att kostnaderna för de undersökningar, som belöper å kommunens och glasbrukets markområden, bör bestri- das i samma ordning som kostnaderna för undersökningar inom själva katastrofområdet. Undersökningarna har i samtliga fall i första hand haft till syfte att bedöma skredfaran på de undersökta områdena och föreslå åtgärder för förhindrande av ytterligare ras. Även med hänsyn till att senare igångsatta liknande undersökningar i Götaälvdalen bekostats av allmänna medel, finner länsstyrelsen det skäligt, att jämväl här ifrågavarande kostnader bestri- des i samma ordning. Länsstyrelsen hemställer därför om bemyndigande att gälda ifrågavarande kostnader av det anslag å 1 500 000 kronor, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 april 1957 ställts till länsstyrelsens förfogande för vissa hjälpåtgärder i anledning av Surtekatastrofen.

Statskontoret vill med hänsyn till föreliggande omständigheter icke mot- sätta sig, att ifrågavarande kostnader bestrides av statsmedel.

Departementschefen

Till kostnader för vissa hjälpåtgärder i anledning av Surtekatastrofen an- visade riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 125/1957 å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor. Jag tillstyrker, att kostnaderna för de undersökningar, som företagits inom Nödinge kommun och Surte glasbruk tillhöriga mark- områden, får bestri- das från förenämnda anslag. Jag hemställer följaktligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att kostnaderna för av mig i det föregående an- givna undersökningar må bestri- das från det å tilläggsstat

II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisade reservationsanslaget till Kostnader för vissa hjälpåtgärder i anledning av Surtekatastrofen.

[2] 14. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 800 000 kronor. Vid utgången av föregående budgetår fanns på anslaget en reservation av i runt tal 27 000 kronor. Det för innevarande budgetår disponibla anslagsbeloppet utgör således 827 000 kronor. Utgifterna under anslaget uppgick budgetåret 1956/57 till i runt tal 1 083 000 kronor motsvarande en genomsnittlig förbrukning per månad med omkring 92 000 kronor. Någon minskning av medelsbehovet för kommitté- och utredningskostnader under innevarande budgetår är icke att påräkna. På grund härav torde för innevarande budgetår en förstärkning av kommittéanslaget med 350 000 kronor vara nödvändig.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lars Bergquist

Utgifter för statens kapitalfonder

Statens järnvägars fond

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler fråga om upptagande å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 av underskott å Statens järnvägars fond samt anför därvid följande.

Underskott å statens järnvägars fond för budgetåret 1957/58. Innan jag behandlar underskottet å statens järnvägars fond för budgetåret 1957/58, vill jag närmare beröra innehållet i en skrivelse från järnvägsstyrelsen den 17 september 1957, vari styrelsen hemställt, att å driftbudgeten måtte anvisas ett anslag av 60 570 000 kr. till täckning av statens järnvägars driftförlust för budgetåret 1956/57.

Underskottet för budgetåret 1956/57

Järnvägsstyrelsen har i skrivelsen den 17 september 1957 anfört i huvudsak följande.

I 1957 års statsverksproposition (bil. 1: Inkomsterna) beräknades överskottet från statens järnvägar i enlighet med av riksräkenskapsverket i december 1956 framlagt förslag till 10 milj. kr. för budgetåret 1956/57 och till likaledes 10 milj. kr. för budgetåret 1957/58. Förslaget grundade sig på ett antagande om oförändrade löner och pensioner.

Sedermera anmälde chefen för finansdepartementet i den i april 1957 framlagda propositionen (nr 175) angående komplettering av riksstatförslaget för budgetåret 1957/58, att statens järnvägars rörelse som följd av de av riksdagen fr. o. m. januari 1957 beslutade höjningarna i löner och pensioner under budgetåret 1956/57 torde komma att redovisa ett underskott och att någon inleverans av överskottsmedel från statens järnvägars fond under sådana förhållanden icke vore att påräkna under budgetåret 1957/58. Inkomsttiteln Statens järnvägar borde därför utgå ur riksstaten för det nu löpande budgetåret. Departementschefen förutsatte vidare att — såsom riksräkenskapsverket förordat — särskilda medel finge anvisas

till täckning av i statens järnvägars rörelse uppkommande underskott för budgetåret 1956/57 samt uttalade, att denna fråga torde få upptagas till närmare behandling sedan bokslutet fastställts. Någon erinran häremot gjordes icke från riksdagens sida.

I skrivelse den 18 maj 1957 med förslag till höjning av befordringsavgifterna på statens järnvägar framlade järnvägsstyrelsen resultatet av en då verkställd ny beräkning angående inkomster, utgifter och överskott för budgetåren 1956/57 och 1957/58, varvid hänsyn togs till vid dåvarande tidpunkt kända löne- och prisförhållanden samt den då sannolika trafikutvecklingen. Enligt denna kalkyl beräknades underskottet efter avskrivning- ar under budgetåret 1956/57 komma att uppgå till 48 milj. kr.

Sedan bokslutet för budgetåret 1956/57 färdigställts utvisade statens järnvägars rörelse följande definitiva resultat i milj. kr.

Inkomster

Persontrafik	405,7
Godstrafik inkl. lapplandsmalm	911,9
Posttrafik och övrigt	43,7
	Summa 1 361,3
<i>Driftutgifter</i>	1 249,8
<i>Driftöverskott</i> (före avskrivning)	111,5
<i>Avsättning till värdeminskningskonto</i>	172,1
<i>Underskott</i> (efter avskrivning)	60,6

Underskottet för budgetåret uppgick sålunda efter vederbörlig, till finansiering av budgetårets investeringar disponerad avskrivning inom statens järnvägars fond till i runt tal 60,6 milj. kr. eller exakt beräknat till 60 569 060 kr. 41 öre. Underskottsbeloppet blev sålunda ca 12,6 milj. kr. större än det, som beräknades i och för det i maj framlagda förslaget till höjda befordringsavgifter. Detta berodde huvudsakligen på att godstrafiken givit mindre intäkter än vad styrelsen med ledning av i maj föreliggande uppgifter hade anledning förutse.

Kassamässigt blev resultatet för budgetåret 1956/57 än sämre i det att en del — närmare bestämt 58,4 milj. kr. — av den i bokslutet redovisade inkomsten av godstrafik utgjorde under månaderna oktober 1956—juni 1957 uppdebiterad fraktökning för lapplandsmalm. Enligt bestämmelserna i malmavtalet behöver denna fraktökning icke gäldas förrän den 15 december 1957. Styrelsen framhöll, att detta förhållande i förening med det redan bokföringsmässigt negativa resultatet vore den huvudsakliga anledningen till statens järnvägars synnerligen svaga likvida ställning.

Styrelsen hemställde slutligen, att underskottet måtte täckas genom ett anslag å driftbudgeten.

Riksräkenskapsverket, som beretts tillfälle yttra sig i anledning av järnvägsstyrelsens framställning, har framhållit, att i statens järnvägars räkenskaper för budgetåret 1956/57 verkställts fulla avskrivningar på grundval av återanskaffningsvärdet. Åtgärden innebär, att avskrivningar skett i

så stor utsträckning, att de icke kunnat täckas med driftinkomster. Statens järnvägars räkenskaper för budgetåret 1956/57 har därför, innan de kunnat läggas till grund vid upprättande av budgetredovisning och rikshuvudbok för detta budgetår, fått korrigeras inom riksräkenskapsverket på det sättet, att avskrivningarna reducerats till det belopp, som kunnat täckas medelst driftinkomster.

Efter den av riksräkenskapsverket verkställda korrigeringen kommer i statsräkenskaperna icke att för statens järnvägar finnas bokfört något underskott, för vars täckning medel behöver anvisas. Det spørsmål, som aktualiserats genom den av järnvägsstyrelsen gjorda framställningen, har härigenom begränsats till att avse, huruvida medel skall ställas till statens järnvägars förfogande för verkställande av ytterligare avskrivningar för budgetåret 1956/57 med så stort belopp, att de totala avskrivningarna för detta budgetår kommer att motsvara fulla avskrivningar på grundval av återanskaffningsvärdet. Riksräkenskapsverket har funnit en sådan åtgärd opåkallad, eftersom de för budgetåret 1956/57 redan verkställda avskrivningarna, vilka uppgår till 129 695 192 kr., överstiger en på grundval av den ursprungliga anskaffningskostnaden beräknad avskrivning med 33 516 092 kr. Sistnämnda summa, vilken i sin helhet representerar extra avskrivningar, avser till ett belopp av icke mindre än 20 166 829 kr. kollektiv avsättning till prisregleringskonto, medan på kollektiva avsättningar till riskkonto och kollektiva avsättningar med hänsyn till framtida pensionskostnader belöper 9 022 563 kr. resp. 4 326 700 kr. En begränsning av statens järnvägars avskrivningar för budgetåret 1956/57 till vad som kunnat täckas medelst statens järnvägars driftinkomster synes också stå i god överensstämmelse med 1948 års järnvägstaxekommittés uttalande, att avsättningarna till värdeminskningsskonto under lågtrafikår, då intäkterna kan bli otillräckliga för att möjliggöra fulla avsättningar enligt nuprisprincipen, lämpligen bör kunna minskas i den mån som behövs för att åstadkomma balans mellan intäkter och kostnader. Felande avsättningsbelopp har härvid av kommittén förutsatts skola föras inom linjen för att täckas av intäkter under kommande år.

Underskottet för budgetåret 1957/58

I skrivelse den 18 maj 1957 har järnvägsstyrelsen med hemställan om vissa höjningar av befordringsavgifterna på statens järnvägar lämnat en redogörelse för det försämrade ekonomiska utfallet av rörelsen. Styrelsen framhöll därvid, att en av de främsta orsakerna till det försämrade driftutfallet var de ökade personalkostnaderna, samtidigt som transportefterfrågan visat en vikande tendens. Styrelsen beräknade, att driftkostnaderna under budgetåret 1957/58 totalt skulle stiga med ca 95 milj. kr. Härvid hade likväl icke hänsyn tagits till de kostnadsstegringar, som kunde bli en följd av arbetstidsförkortningen fr. o. m. den 1 januari 1958. Även vid ett bifall till styrelsens förslag om taxehöjningar komme emellertid för innevarande budgetår ett driftunderskott efter avskrivningar att uppstå om ca 25 milj. kr. Enligt styrelsens mening kunde nämligen taxorna på grund av mark-

nadsläget icke höjas så mycket att full kostnadstäckning erhöles. Om inga taxehöjningar vidtoges, kunde motsvarande driftunderskott kalkyleras till storleksordningen 70 milj. kr.

Järnvägsstyrelsen har under november månad 1957 verkställt förnyade beräkningar rörande driftutfallet, avsedda att läggas till grund för de uppgifter, som lämnas riksräkenskapsverket. I anslutning härtill har järnvägsstyrelsen i skrivelse den 30 november 1957 meddelat följande angående det beräknade ekonomiska utfallet av rörelsen för budgetåret 1957/58.

Järnvägsstyrelsen har på grund av den hittills iakttagna tendensen i trafikutvecklingen ansett det motiverat att räkna med fortsatt nedgång av såväl persontrafiken som godstrafiken.

Beräkningen grundar sig i övrigt beträffande inkomsterna i första hand på antagandet om fortsatt giltighet under hela budgetåret av den fr. o. m. november 1956 gällande taxan. Dessutom har emellertid utförts en supplementär inkomstberäkning i anslutning till det förslag till höjda befodringsavgifter, som styrelsen framlade i skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 maj 1957. Härvid har antagits att de sålunda föreslagna höjda avgifterna fastställs att gälla fr. o. m. den 1 februari 1958. Vad särskilt angår inkomsten av lapplandsmalm är att nämna och beakta att 1927 års malmavtal upphörde att gälla med utgången av september 1957, att järnvägsstyrelsen och LKAB ej kunnat enas om vilka fraktavgifter som skall gälla efter angivna tidpunkt, varför frågan härom underställts Kungl. Maj:t för avgörande, samt att parterna i avvaktan på Kungl. Maj:ts ställningstagande överenskommit, att 1927 års avtalsbestämmelser angående fraktberäkningen skall äga fortsatt tillämpning intill utgången av år 1957. I anslutning till anförda förhållanden har i detta sammanhang för tiden intill utgången av detta kalenderår räknats med inkomster av lapplandsmalm enligt villkoren i 1927 års malmavtal och för tiden fr. o. m. januari 1958 med inkomster i enlighet med det av järnvägsstyrelsen framlagda förslaget till nytt malmavtal. Vidare framhålles att under det nu löpande budgetåret är att förutse viss i fortsättningen ej återkommande inkomst som följd av övergången till fraktbetalning månadsvis från den tidigare gällande ordningen, enligt vilken den av malmpriset beroende delen av malmfrakten — den s. k. fraktökningen — erlagts årsvis i efterhand.

Vad slutligen angår utgiftssidan har styrelsen ansett sig kunna utgå från den för budgetåret fastställda kostnadsstaten med någon reduktion på grund av trafiknedgången.

Under dessa förutsättningar och antaganden har inkomster, utgifter och avskrivningar för budgetåret 1957/58 uppskattats till följande belopp i milj. kr.

Inkomster

Persontrafik	390
Godstrafik inklusive lapplandsmalm	910
Posttrafik och övrigt	44

Summa 1 344

<i>Driftutgifter</i>	1 280
Driftöverskott (före avskrivning)	64
Avskrivningsbehov	185
<i>Underskott</i> (efter avskrivning)	121

Den verkställda beräkningen har sålunda givit till resultat, att för nu löpande budgetår vid oförändrat taxeläge torde vara att motse ett underskott av storleksordningen 120 milj. kr. Om taxorna från och med den 1 februari 1958 höjes i enlighet med styrelsens i maj framlagda men av Kungl. Maj:t ännu ej prövade förslag, torde detta underskott nedgå till ca 100 milj. kr.

Slutligen anser sig styrelsen böra erinra om att 1948 års järnvägstaxekommitté i sitt betänkande på anförda skäl bl. a. föreslagit ersättning med 100 milj. kr. per år för förluster på de trafiksvaga bandelarna, samt att de flesta myndigheter, som avgivit yttrande över kommitténs förslag, funnit sådan ersättning skälig och tillstyrkt densamma. Kungl. Maj:t har emellertid ännu icke tagit ställning till denna ersättningsfråga.

Departementschefen

Under de senaste åren har driftresultatet för statens järnvägar starkt försämrats. Orsakerna härtill är att söka i flera omständigheter. Den snabbt växande bilismen har sålunda under de senaste åren bjudit järnvägen en allt hårdare konkurrens främst vid kortväga transporter. En betydande trafikavledning från järnväg till landsväg har därvid ägt rum. Vidare har järnvägstaxan måst hållas på en relativt hög nivå för att möjliggöra täckning av underskotten på de trafiksvaga bandelarna. Järnvägens förmåga att konkurrera om sådana transportuppdrag, som den har större naturliga förutsättningar för än andra transportmedel, har därigenom försvagats. Den transportplikt, som åvilar statens järnvägar, har ävenledes utgjort ett handicap i konkurrensen med andra transportmedel. Trafikbortfallet på de korta avstånden har gällt såväl person- som godstransporterna. På sistone har också flyget, särskilt i inrikes trafik, ökat sin andel av persontrafikunderlaget. Jämsides med denna främst av olikheter i konkurrensbetingelserna föranledda trafikavledning har under det sista året förmärkts en allmänt vikande tendens i efterfrågan på kollektiva transporter, delvis sammanhängande med den avmattning i högkonjunkturen, som kan konstateras ha inträtt. Samtidigt som trafikintäkterna till följd av trafikbortfallet icke företett en så stor stegring, som man tidigare haft anledning räkna med, har kostnaderna stegrats kraftigt. De största kostnadsökningarna är hänförliga till stigande löner. En ökning av banunderhållet, accentuerad av de svåra trafikolyckorna under vintern 1956, har också bidragit till den bristande balansen mellan intäkter och kostnader.

För budgetåret 1956/57 uppgick underskottet efter avskrivningar enligt nuvärdesprincipen till ca 61 milj. kr. För full förräntning av det i statens järnvägar nedlagda statskapitalet skulle ett överskott av ca 60 milj. kr. ha erfordrats.

Riksräkenskapsverket har i sin bokföring nedräknat avskrivningsbelop-

pen, så att balans erhållits mellan inkomster och utgifter. Härvid har avskrivningar enligt återanskaffningsprincipen icke helt kunnat göras.

Principen om avskrivningar på återanskaffningsvärdena har tillämpats sedan budgetåret 1951/52. Avskrivningar enligt denna princip synes mig ägnade att bland annat åstadkomma en riktigare resultatredovisning. Jag förordar, att denna princip tillämpas även i fortsättningen. Vad gäller budgetåret 1956/57 anser jag mig emellertid icke böra föreslå ett särskilt anslag för att täcka det belopp, som brister i avskrivningar enligt återanskaffningsprincipen. Den av riksräkenskapsverket verkställda åtgärden anser jag mig således böra godta för budgetåret 1956/57. Jag förutsätter emellertid, att, därest i framtiden överskott å statens järnvägars rörelse skulle uppkomma, dessa överskott i första hand får användas för att täcka den brist i avskrivningarna å 60 570 000 kr., som genom den vidtagna åtgärden uppkommit, och att först därefter överskott inlevereras till statskassan.

Järnvägsstyrelsen har för budgetåret 1957/58 beräknat ett underskott av storleksordningen 120 milj. kr. vid oförändrat taxeläge. Med hänsyn till den taxehöjning, som enligt Kungl. Maj:ts beslut skall genomföras fr. o. m. den 1 februari 1958, torde emellertid driftresultatet komma att förbättras med ca 20 milj. kr. under innevarande budgetår. Återstående driftunderskott, beräknat till ca 100 milj. kr., måste därför täckas i annan ordning. Med hänsyn till att något avkall på nuvärdesprincipen i fråga om avskrivningarna icke bör ifrågakomma för innevarande budgetår, synes statens järnvägar böra erhålla täckning för detta underskott av statsmedel. Jag föreslår därför, att ett belopp av 100 milj. kr. anvisas härför å driftbudgeten. Anslaget bör därvid i överensstämmelse med det förfaringssätt, som tillämpas för anvisande av anslag för täckning av underskottet å luftfartsfonden, upptas under rubriken Utgifter för statens kapitalfonder.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Statens järnvägars fond* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 upptaga ett underskott om 100 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sven Swarting

Kapitalinvesteringar

Försvarsdepartementet

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler härefter under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

IV. Försvarets fonder

A. Försvarets fastighetsfond

Arméns delfond

[1] 9 a. Iståndsättning av vissa brandskadade byggnader. I skrivelse den 15 augusti 1957, varöver statskontoret avgivit yttrande, hemställer *fortifikationsförvaltningen* att — såvitt här är i fråga — sammanlagt 110 000 kronor måtte ställas till ämbetsverkets förfogande för reparation av en kasern vid Jämtlands fältjägerregemente och ett vinterstall vid Svea ingenjörregemente, vilka byggnader skadats genom brand.

Departementschefen

Jag föreslår att medel för detta ändamål anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Iståndsättning av vissa brandskadade byggnader* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 110 000 kronor.

[2] 9 b. Återuppförande av ridhus för livgardesskvadronen. I juni 1956 förstördes ridhuset inom livgardesskvadronens (K 1) kasernetablissemment helt av eld.

I skrivelse den 8 februari 1957 har *Svenska ridsportens centralförbund* gjort framställning om att åtgärder i någon form måtte vidtagas för att ersätta det nedbrunna ridhuset. Över skrivelsen har yttranden inhämtats från chefen för armén, fortifikationsförvaltningen, byggnadsstyrelsen, djurgårdsnämnden, polismästaren i Stockholm, statspolisintendenten och aktiebolaget radiotjänst.

Av *fortifikationsförvaltningens* yttrande inhämtas bland annat följande.

Livgardesskvadronens behov av ridlokaler har tills vidare kunnat tillgodoses genom att skvadronen för sin ridutbildning utnyttjat ridhuset inom Svea artilleriregementes (A 1) förutvarande kasernetablissemment och arméstabens ridhus. Av förstnämnda ridhus är emellertid den västra delen upplåten till radiotjänst för televisionsändamål. Det är vidare att förvänta att radiotjänst i samband med televisionsverksamhetens vidare utveckling kommer att framställa krav på att få disponera jämväl återstående del av detta ridhus. Arméstabens ridhus är avsett att rivas, när ytterligare nybyggnad för musikaliska akademien blir aktuell. Livgardesskvadronens behov av lokaler för ridutbildningen kan således på längre sikt icke tillgodoses genom utnyttjande av förenämnda båda ridhus. Det nedbrunna ridhuset disponerades emellertid jämväl av polisen och av de civila ridorganisationerna, vilka nu — i den mån det är möjligt — även utnyttjar arméstabens ridhus och f. d. A 1 ridhus. Med hänsyn till att ridmöjligheterna, särskilt för polisen och de civila ridorganisationerna, ter sig synnerligen prekära, anser fortifikationsförvaltningen att frågan om ersättning för de ridhuslokaler som genom branden gått förlorade nu bör lösas. Ett uppförande av ridhuset i ursprungligt skick anser ämbetsverket emellertid av såväl ekonomiska som stadsplanemässiga skäl icke möjligt utan föreslår att ett till omfattningen mindre ridhus för en kostnad av 300 000 kronor uppföres i anslutning till K 1 kasernetablissemment.

Av *aktiebolaget radiotjänsts* yttrande i ärendet framgår vidare att radiotjänst snarast möjligt önskar disponera den återstående delen av f. d. A 1 ridhus för televisionsverksamheten.

Departementschefen

Med hänsyn till vad som anförts i ärendet anser jag mig böra tillstyrka att ett mindre ridhus för en kostnad av 300 000 kronor uppföres som ersättning för det nedbrunna. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Återuppförande av ridhus för livgardesskvadronen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

Marinens delfond

[3] 16 a. **Iståndsättning av vissa brandskadade byggnader.** I förenämnda skrivelse den 15 augusti 1957 hemställer *fortifikationsförvaltningen* vidare att 125 000 kronor måtte ställas till ämbetsverkets förfogande för reparation av två byggnader vid Stockholms örlogsvarv, vilka skadats genom brand.

Departementschefen

Jag föreslår att medel för ifrågavarande ändamål anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Iståndsättning av vissa brandskadade byggnader* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 125 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Hugo Grimlund

Kapitalinvesteringar

Socialdepartementet

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, anmäler härefter under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

III. Statens allmänna fastighetsfond

[1] **Vissa byggnadsarbeten vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 1 180 000 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. 26/1 och 4/5 1957) hemställt om anvisande av medel för färdigställande av pågående byggnadsarbeten vid Folåsa skolhem. För ifrågakvarande arbeten, som bl. a. avser uppförande av två elevpaviljonger och ombyggnad av en äldre elevförläggning vid skolan, har vid 1955 års riksdag anvisats 430 000 kronor under reservationsanslaget till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m. Sedan byggnadsarbetena påbörjats har det visat sig omöjligt att — såsom ursprungligen förutsatts — med smärre ändringar utnyttja det befintliga värme- och sanitetssystemet i den äldre förläggningsbyggnaden. I stället måste ett helt nytt värmesystem installeras, vilket medfört en avsevärd kostnadsfördyring. Även i övrigt har smärre kostnadsökningar uppkommit vid arbetena. På grund av anförda omständigheter har byggnadsarbetet inte kunnat färdigställas. Skolan kan därför inte utnyttjas till sin fulla kapacitet. Styrelsen finner det synnerligen angeläget, att arbetena, vari bl. a. ingår färdigställande av skolans centralkök, snarast får avslutas. Kostnaderna härför beräknar styrelsen till 90 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen anser, att den angivna merkostnaden för arbetenas fullföljande bör godtagas.

Departementschefen

Folåsa skolhem är avsett för psykiskt abnorma elever i folkskoleåldern. På grund av de i socialstyrelsens framställningar angivna omständigheter-na har sedan en tid tillbaka endast 14 av skolans 21 platser kunnat utnyttjas. Med hänsyn till den avsevärda platsbristen inom ungdomsvårdsskoleorganisationen är detta förhållande givetvis otillfredsställande. Jag har därför blivit övertygad om nödvändigheten av att de påbörjade byggnadsarbetena vid skolan snarast avslutas.

Socialstyrelsens kostnadsberäkningar synes godtagbara. Vad angår frågan om sättet för bestridande av kostnaderna för arbetena kan jag dock inte tillstyrka, att anslag härför beviljas å tilläggsstat. Däremot vill jag förorda, att nämnda kostnader får bestridas av det för innevarande budgetår anvisade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården. I den mån härigenom medel kommer att saknas för färdigställande av de byggnadsföretag, för vilka kostnaderna avsetts skola täckas av det ifrågavarande anslaget för budgetåret 1957/58, bör hänsyn härtill tagas vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår. För en dylik omdisposition av anslagsmedlen bör riksdagens medgivande inhämtas.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att från investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården må intill ett belopp av 90 000 kronor bestridas kostnaderna för slutförande av påbörjade byggnadsarbeten vid Folåsa skolhem.

[2] 9 a. **Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare.** Under åberopande av vad jag i samband med anmälan av frågan om avlöningsanslag för nästa budgetår till denna anstalt (V ht p. 54) anfört om byggnadsarbeten vid anstalten hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 145 000 kronor.

V. Statens utlåningsfonder

[3] **Lånefonden för bostadsbyggande.** Riksdagen har medgivit, att preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, under budgetåret 1957/58 må meddelas intill ett belopp av 655 000 000 kronor. Till lånefonden för bostadsbyggande har vidare för sagda budgetår anvisats ett investeringsanslag av 560 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har (skr. 29/8 1957) föreslagit dels att förenämnda ram för den preliminära långivningen ökas med 165 000 000 kronor till 820 000 000 kronor, dels att å tilläggsstat till lånefonden för bostadsbyggande anvisas ett anslag av 50 000 000 kronor. Styrelsen har sedermera (skr. 14/11 1957) redovisat ytterligare beräkningar beträffande bl. a. ifrågavarande långivning och därvid ansett, att ramen för preliminära beslut om tertiärlån bör ökas med ytterligare 25 000 000 kronor.

Departementschefen

Under åren 1954—56 omfattade bostadsbyggandet omkring 57 000 lägenheter per år. Tillskottet av bostäder har sålunda utgjort 58 000 lägenheter 1954 och 57 000 lägenheter såväl 1955 som 1956. Under dessa år har igångsättningen av nya företag något överstigit färdigställandet av byggnadsföretag och avsett i runt tal 60 000 lägenheter per år. På grund härav har antalet lägenheter under byggnad tenderat att öka. En viss förlängning av byggnadstiderna synes också ha ägt rum.

För år 1957 föreligger ännu inte några säkra statistiska uppgifter om bostadsbyggandets storlek. Det är dock möjligt att bilda sig en ganska god uppfattning om både igångsättningens och färdigställandets storlek. Det kan sålunda beräknas, att antalet färdigställda bostadslägenheter under år 1957 uppgått till minst 62 000. Antalet under 1957 påbörjade bostadslägenheter torde röra sig om 60 000.

Denna uppskattning av bostadsbyggandets storlek under 1957 visar, att bostadsproduktionen under året rätt väsentligt överstiger de tre föregående årens. Antalet färdigställda bostadslägenheter har ökat med minst 5 000, d. v. s. med i runt tal 10 procent. Detta innebär det hittills största bostadsbyggandet i vårt land, och det framstår som särskilt framgångsrikt om man beaktar lägenheternas genomsnittliga storlek och att utrustningsstandarden numera är synnerligen hög. I jämförelse med andra länder har bostadsproduktionen i Sverige nått en mycket hög nivå. I flera västeuropeiska länder har bostadsbyggandet tenderat att minska eller stagnera.

För en bedömning av det framtida bostadsbyggandet är det skäl att undersöka vad den kraftiga ökningen 1957 beror på. I första hand bör då framhållas, att den av regeringen förda, strama ekonomiska politiken gynnansamt påverkat förhållandena på byggnadsmarknaden. De tendenser till överkonjunktur — översysselsättning och förlängda byggnadstider — som tidigare gjorde sig gällande på många orter har brutits. De praktiska möjligheterna

att ta ut de vinster, som rationaliseringsåtgärder erbjuder i form av kortare byggnadstid och lägre byggnadskostnader, har ökats.

Under de senaste åren har frågan om ett bibehållande av bostadsbyggandet vid en nivå av 57 000 à 58 000 lägenheter livligt diskuterats. Ännu 1956 framstod det som diskutabelt, om en produktion av angiven storlek skulle kunna upprätthållas. För två år sedan framlade därför regeringen ett minimiprogram för bostadsbyggandet, som avsåg endast 53 000 lägenheter. Den dämpning av bostadsbyggandet, som ett fasthållande vid detta program efter en tid skulle ha medfört, kom emellertid aldrig till stånd. Det visade sig sålunda möjligt att utöka planen för igångsättning av bostadsbyggnadsföretag så, att för ett år sedan regeringen såsom mål för bostadsproduktionen angav att upprätthålla ett bostadsbyggande av minst 57 000 lägenheter per år. Samtidigt förutskickades, att om tillgången på arbetskraft och krediter gjorde det möjligt en ytterligare ökning av bostadsbyggandet borde eftersträvas.

Den fråga, som mot bakgrunden av den utomordentligt gynnsamma utvecklingen av bostadsbyggandet under 1957 tilldrar sig särskilt intresse, är huruvida och i vad mån man på något längre sikt bör räkna med en mera avsevärd ökning av bostadsbyggandet i förhållande till den under åren 1954—56 uppnådda nivån. Det stora tillskottet av bostadslägenheter under 1957 kan kanske ge anledning till optimism. Det bör emellertid observeras att tillskottets storlek under ett enstaka år delvis kan bero på tillfälligheter. I viss mån torde så ha varit fallet beträffande färdigställandet under 1957. Icke minst den mycket stora igångsättningen av flerfamiljshusföretag i slutet av 1955 torde sålunda ha bidragit till ett i förhållande till byggnadsvolymen stort lägenhetstillskott. En föreställning om den till sin natur slumpmässiga koncentrationen av färdigställandet av bostadsbyggnadsföretag till 1957 får man av uppgiften, att under de senaste åren igångsättningen av nya företag tämligen konstant avsett i runt tal 60 000 lägenheter per år.

Enligt min mening bör man emellertid fastställa ramarna för bostadslångivningen från den utgångspunkten, att man eftersträvar ett bostadsbyggande av den nu uppnådda omfattningen.

Av flera skäl är det inte möjligt att exakt ange, hur stor bostadsproduktion, som kan åstadkommas t. ex. under 1958 eller 1959. Relativt små förändringar i den genomsnittliga byggnadstiden påverkar årstillskottet rätt mycket. Förändringar i fråga om såväl lägenheternas storlek som andelen i bostadshus ingående lokaler påverkar lånebeloppens storlek per lägenhet. Vad en viss medelsram motsvarar i nya bostadslägenheter kan därför inte exakt beräknas. Även förskjutningar av igångsättningen från en del av året till en annan påverkar på kort sikt lägenhetstillskottets storlek. Det är vidare ovisst, hur stort det privatfinansierade bostadsbyggandet blir.

De förslag till medelsramar, som jag framlägger i det följande, måste därför bygga på vissa åtminstone delvis osäkra antaganden. Det finns anledning att särskilt understryka att under den senaste tiden en tendens till ök-

ning av lånebeloppet per lägenhet i flerfamiljshus förelegat, som i första hand sammanhängt med en successiv ökning av lägenheternas storlek. Det är emellertid osäkert, i vad mån denna tendens kommer att bestå. Den allt överskuggande uppgiften på bostadsområdet är att komma till rätta med bostadsbristen. Man kan därför förutsätta, att kommunerna och byggnadsföretagarna är inställda på att inom den ram för bostadsbyggandet, som den statliga långivningen utgör, åstadkomma ett så stort antal lägenheter som möjligt. Av samma skäl kan det antagas att i fortsättningen restriktivitet skall iakttagas, då det gäller att i statsbelånade bostadshus anordna butiker, kontorslokaler och dylikt.

Vad särskilt gäller innevarande budgetår bör ytterligare en synpunkt beaktas. För att undvika hög arbetslöshet bland byggnadsarbetarna under vintermånaderna bör igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag koncentreras till andra och tredje kvartalet. En relativ ökning av igångsättningen under särskilt andra kvartalet bör eftersträvas. Om nämligen stora flerfamiljshusföretag och i övrigt företag, som avser exploatering av mark med svåra grundförhållanden, skall ge god sysselsättning under vintermånaderna, bör de påbörjas icke under tredje kvartalet, såsom ofta varit fallet hittills, utan redan under andra kvartalet.

Medelsramen för innevarande budgetår har fastställts utifrån följande igångsättningsplan:

Statsbelånade flerfamiljshus (tertiärlån)	36 000 lägenheter
Statsbelånade småhus (egnahemslån)	16 000 lägenheter
<hr/>	
Statsbelånade företag, summa	52 000 lägenheter
Pensionärshemslägenheter	1 000 lägenheter
Privatfinansierade bostadshus, minst	4 000 lägenheter
<hr/>	
Totalt minst	57 000 lägenheter

Medelsramen har med denna utgångspunkt beräknats på följande sätt:

Flerfamiljshus: 36 000 lägenheter \times 9 000 kr.	= 325 milj. kr.
Småhus: 16 000 lägenheter \times 22 000 kr.	= 360 milj. kr.
Ombyggnader och förbättringslån	= 45 milj. kr.
Summa	730 milj. kr.

Avgår räntefria stående delar av egnahemslån, som bestri-	
des från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande	75 milj. kr.
Återstår	655 milj. kr.

Den av mig förut förordade utvidgningen av igångsättningsplanen för bostadsbyggandet bör i första hand ta sikte på en ökad igångsättning av flerfamiljshusföretag. Flera skäl talar härför. Den aktuella planeringen av nya byggnadsföretag visar, att medelsramen för terciärlån till flerfamiljshus relativt sett är mycket knapp. Det snabbt växande gruppbyggandet av småhus fi-

nansieras delvis med tertiärlån och är alltså beroende av en utökning av ramen för sådana lån.

För tertiärlån till flerfamiljshus beräknar jag därför ett ytterligare belopp av 75 000 000 kronor, d. v. s. såsom ram för meddelande av preliminära beslut om tertiärlån under budgetåret 1957/58 totalt (325 000 000 + 75 000 000) 400 000 000 kronor. För beviljande av såväl tertiärlån som räntebärande egnahemslån och förbättringslån skulle ramen avse ett belopp av (655 000 000 + 75 000 000) 730 000 000 kronor.

Den föreslagna ökningen av medelsramen medger en igångsättning under budgetåret 1957/58 av i runt tal 62 000 lägenheter. Såsom jag förut framhållit är det inte möjligt att i förväg närmare ange, hur stor igångsättning som en viss ram för den statliga bostadslångivningen föranleder.

En viktig anledning till att jag funnit mig böra förorda en förhållandevis stor ökning av medelsramen för innevarande budgetår är, att det ur sysselsättningssynpunkt är angeläget att igångsättningen av flerfamiljshusföretag får stor omfattning under andra kvartalet 1958. Jag förutsätter därvid, att igångsättningen under första kvartalet blir relativt sett obetydlig.

I detta sammanhang torde jag få anmäla ytterligare en fråga. Under en följd av år har bostadsstyrelsen redovisat en betydande balans av ärenden avseende ansökningar om tertiär- och tilläggs lån. Ännu under senare delen av 1956 omfattade denna ärendesbalans företaget med sammanlagt i runt tal 20 000 lägenheter. I november 1956 genomfördes emellertid vissa förenklingar i prövningen av låneansökningar i syfte att nedbringa ärendesbalansen. Redan den 1 juli 1957 var också balansen av låneärenden så gott som helt avvecklad. Bostadsstyrelsen har emellertid anmält, att vid nämnda tidpunkt ett mindre antal företag, som då var påbörjade, ännu inte kunnat beviljas lån.

Eftersom ifrågavarande byggnadsföretag faller utanför den för innevarande budgetår fastställda medelsramen, som avser att reglera långivningen till företag påbörjade under sagda budgetår, torde bostadsstyrelsen, om riksdagen intet har att erinra däremot, bemyndigas att utan avräkning av lånebeloppen på medelsramen bevilja ifrågavarande företag tertiär- och tilläggs lån.

Bostadsstyrelsens förslag att medelsramen för innevarande budgetår skall ökas med 165 000 000 kronor förutsätter dels en maximal igångsättning under budgetåret av företag med 70 000 lägenheter, dels en fortsatt ökning av de genomsnittliga lånebeloppen per lägenhet, dels en ökning av långivningen för ombyggnad av småhus. Såsom framgår av det föregående har jag endast delvis kunnat godtaga vad styrelsen sålunda förordat.

Vad angår frågan om anslag till lånefonden för bostadsbyggande har bostadsstyrelsen i sin förut nämnda, förnyade beräkning av medelsbehovet för innevarande budgetår funnit att ett ytterligare anslag av 35 000 000 kronor erfordras. Med hänsyn till beräkningarnas osäkerhet på skilda punkter har styrelsen förordat, att ett belopp av 50 000 000 kronor uppföres på tilläggsstat.

Anslagsbelastningen är i första hand beroende av vilken omfattning utanordningen av tertiärlån och egnahemslån får under budgetåret. Dessa utbetalningar av lån torde inte kunna exakt beräknas i förväg. Utbetalningarnas storlek är beroende av i vilken takt låntagarna gör framställning om utanordning av beviljade lån och av den tid, som åtgår för behandling av dessa framställningar. Medelsbehovet är emellertid också beroende av förskottsutbetalningen av egnahemslån och förbättringslån. För såväl föregående som innevarande budgetår har en ram av 230 000 000 kronor gällt för dessa utbetalningar. Under förra budgetåret stannade emellertid förskottsutbetalningarna vid ca 187 000 000 kronor. Jag förutsätter, att också innevarande budgetår de lånebeviljande organen iakttar stor försiktighet då det gäller dylika utbetalningar. På grund härav anser jag mig kunna räkna med en viss reducering av anslagsbehovet i förhållande till bostadsstyrelsens nämnda nya beräkning.

I anledning härav anser jag, att ytterligare anslag till lånefonden för bostadsbyggande inte erfordras innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att under budgetåret 1957/58 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 730 000 000 kronor.

VI. Fonden för låneunderstöd

[4] 3. Räntefria lån till bostadsbyggande. Riksdagen har medgivit, att preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, under budgetåret 1957/58 må meddelas intill ett belopp av 125 000 000 kronor. För innevarande budgetår har vidare till räntefria lån till bostadsbyggande anvisats ett investeringsanslag av 240 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har (skr. 29/8 1957) föreslagit dels att förenämnda ram för den preliminära långivningen ökas med 25 000 000 kronor, dels att å tilläggsstat till räntefria lån till bostadsbyggande anvisas ett anslag av 55 000 000 kronor. Styrelsen har sedermera (skr. 14/11 1957) redovisat ytterligare beräkningar beträffande ifrågavarande långivning.

Departementschefen

I det föregående har jag förordat, att den av riksdagen för innevarande budgetår fastställda ramen för preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, skall ökas från 655 000 000 kronor till 730 000 000 kronor. I anledning härav föreslår jag, att preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, under budgetåret 1957/58 skall kunna meddelas med ytterligare 10 000 000 kronor, d. v. s. intill ett belopp av (125 000 000 + 10 000 000) 135 000 000 kronor.

Vad härefter angår bostadsstyrelsens förslag att å tilläggsstat till räntefria lån till bostadsbyggande skall anvisas ett anslag av 55 000 000 kronor, vill jag erinra om att ifrågavarande långivning under de senaste åren kunnat starkt reduceras. Anledningen härtill är att riksdagen beslutat om en successiv avveckling av de provisoriska kapitalsubventioner till bostadsbyggandet, som infördes år 1951 i anledning av starkt förhöjda byggnadskostnader. För byggnadsföretag, som färdigställs fr. o. m. april 1957, beviljas inte provisorisk kapitalsubvention.

Eftersom utbetalningen av ifrågavarande subventioner sker först sedan byggnadsföretaget färdigställts och i många fall avsevärd tid därefter, har svårigheter förelegat att beräkna i vilken takt anslagsbehovet minskar till följd av den beslutade avvecklingen av subventionerna. Beräkningarna för såväl föregående som innevarande budgetår har överskattat minskningen av anslagsbehovet. För att utbetalningar av tilläggs lån och räntefria stående delar av egnahemslån skall kunna verkställas samtidigt som utanordning sker av låntagarna beviljade räntebärande lån, vilka utgår från lånefonden för bostadsbyggande, krävs för innevarande budgetår att medel anvisas å tilläggsstat. Jag finner sålunda, att behov föreligger av ett belopp av 45 000 000 kronor för ändamålet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under budgetåret 1957/58 preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 135 000 000 kronor;

b) till *Räntefria lån till bostadsbyggande* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 45 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Karin Wickström

Kapitalinvesteringar

Kommunikationsdepartementet

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler härnäst under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

III. Statens allmänna fastighetsfond

[1] 15. **Merkostnader för vissa byggnadsarbeten.** Under återopande av vad jag förut denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av kapitalinvesteringarna under statens allmänna fastighetsfond (bil. 27, p. 12) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Merkostnader för vissa byggnadsarbeten* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sven Swarting

Kapitalinvesteringar

Finansdepartementet

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

VI. Fonden för låneunderstöd

[1] 7 a. Återföring av fonderade LKAB-medel. Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 175 beslöt 1956 års riksdag — med hänsyn till att några avsättningar till dispositionsfonder eller medelsreservationer av annat slag enligt överenskommelse mellan staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund (TGO) icke skulle komma till stånd inom Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag (LKAB) för verksamhetsåren 1955/56 och 1956/57 samt att den vid 1955 års ordinarie bolagsstämma gjorda avsättningen å 50 miljoner kronor till dispositionsfond, varav omkring 30 miljoner kronor föll på staten, skulle utdelas med utbetalning den 30 september 1957 — att reservering av medel skulle komma till stånd i annan form, nämligen genom avsättning till budgetutjämningsfonden av belopp motsvarande statens utdelning från bolaget under budgetåren 1955/56 och 1956/57. Motsvarande belopp skulle, i avbidan på senare återföring till LKAB, överföras till ett särskilt konto i riksbanken. Det avsatta beloppet (189 976 984 kronor 95 öre) bör nu efter LKAB:s omorganisation — såsom tidigare förutsatts — återföras till bolaget i form av lån. Med hänsyn till transaktionens art anser jag, att någon särskild återbetalningstid för lånet icke bör föreskrivas. Räntan på lånet torde böra utgå med den för varje budgetår gällande normalräntan för lån från statens utlåningsfonder.

Budgettekniskt bör återföringen ske på så sätt, att medlen överföres från budgetutjämningsfonden till fonden för låneunderstöd under rubriken Övriga kapitalmedel, varvid under sistnämnda fond hos riksdagen bör äskas motsvarande belopp, avrundat till 189 977 000 kronor. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t skall äga befogenhet att meddela de ytterligare bokföringsföreskrifter som erfordras i samband med genomförandet av dessa transaktioner. För de åtgärder som i detta hänseende blir aktuella har jag tidigare denna dag närmare redogjort vid anmälan i statsverkspropositionen, bilaga 1, av frågan om ianspråktagande av de tillfälliga, konjunkturpolitiskt betingade inkomster, som reserverats för avbetalning å statsskulden.

I detta sammanhang torde jag till behandling få upptaga en fråga som har samband med omfattningen av LKAB:s brytningsrätt. Enligt bestämmelserna i 1927 års malmavtal (§ 3, mom. 1), vilket alltså reglerar de olika rättsliga och ekonomiska förhållandena mellan staten och LKAB, berättigas bolaget att från och med den 1 oktober 1927 från gruvfälten Kiirunavaara, Gällivare och Luossavaara för varje bokslutsår bortfrakta högst nio miljoner ton järnmalm. Vissa möjligheter till överskridande av denna kvantitet finnes jämlikt mom. 3 i sagda paragraf. Vidare har statsmakterna genom upprepade beslut medgivit LKAB rätt att bortfrakta ytterligare malmkvantiteter. Senast har Kungl. Maj:t den 30 juni 1952 i enlighet med riksdagens bemyndigande (rskr. 373 år 1951) medgivit, att LKAB finge — utan hinder av nyssnämnda bestämmelser — räknat från och med den 1 oktober 1951 tills vidare till och med den 30 september 1957, i den mån transportkapaciteten det medgav, bortfrakta en malmkvantitet, beräknad efter högst 15 miljoner ton per år. Någon förlängning av detta tillstånd har ej skett. Efter nu genomförd omorganisation av LKAB synes bestämmelserna om maximerad brytning ha mist sin betydelse. Därest riksdagen inte har någon erinran häremot torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om upphävande av dessa.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna att de för framtida investeringar i LKAB fonderade medlen tages i anspråk på sätt jag i det föregående föreslagit;

b) till *Återföring av fonderade LKAB-medel* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 189 977 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Karl-Henrik Ekberg

Kapitalinvesteringar

Handelsdepartementet

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Kroungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, anmäler härefter under handelsdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

VI. Fonden för låneunderstöd

[1] **9 a. Lån till utbyggnad av oljelagringen.** Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anført vid anmälan i statsverkspropositionen av frågan om anslag till förevarande ändamål (bil. 31, p. 9) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till utbyggnad av oljelagringen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 36 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Göran Appelgren

Kapitalinvesteringar

Inrikesdepartementet

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson, anmäler härefter under inrikesdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

III. Statens allmänna fastighetsfond

[1] Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. I skrivelse den 8 oktober 1957 har *byggnadsstyrelsen* anfört i huvudsak följande.

Till merkostnader till följd av prisstegringar å vissa byggnadsarbeten har 1953—1956 års riksdagar å tilläggsstat för budgetåren 1952/53—1955/56 anvisat sammanlagt 8 650 000 kronor. För budgetåret 1955/56 har av styrelsen för detta ändamål äskade medel endast delvis och för 1956/57 icke till någon del anvisats. I stället har Kungl. Maj:t med riksdagens medgivande genom beslut den 7 juni 1956 och 22 februari 1957 bemyndigat styrelsen att av förefintliga behållningar under rubriken Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. disponera 1 850 000 kronor för budgetåret 1955/56 och 2 000 000 för budgetåret 1956/57.

Till grund för nämnda anslag och bemyndigande ligger av styrelsen framlagda beräkningar — senast den 25 september 1956 — av medelsbehovet för att täcka genom allmän byggnadskostnadsstegring uppkommande merkostnader för ett antal byggnadsföretag vid statens sinnessjukhus m. m. Sistnämnda beräkning omfattade byggnadsföretag med en av riksdagen godkänd grundkostnad av sammanlagt 168 884 500 kronor och ett intill sommaren 1956 därå beräknat ökat medelsbehov av 17 099 000 kronor.

Den sedan våren 1954 pågående byggnadskostnadsstegringen fortsätter alltjämt. Enligt styrelsens beräkningar ligger byggnadskostnadsnivån sommaren 1957 cirka 7 procent högre än sommaren 1956. Den fortsatta kostnadsstegringen intill sommaren 1957 föranleder en ökning av medelsbehovet från 17 099 000 till 20 187 500 kronor. Därvid har ännu icke påbörjade byggnadsföretag erhållit fullt tillägg av 7 procent medan företag som på-

gått under den senaste kostnadsstegringen erhållit ett i förhållande till arbetets fortskridande reducerat procenttillägg och företag, som avslutats före denna kostnadsstegring, ej erhållit något tillägg.

Grundkostnaden för vissa byggnadsföretag har i enlighet med 1957 års riksdags beslut uppskrivits till 170 389 500 i stället för 168 884 500 kronor. Härutöver föreslår styrelsen, att ett antal av 1957 års riksdag till ett sammanlagt belopp av 88 577 000 kronor godkända byggnadsföretag nu intages i förteckningen över byggnadsföretag tillhörande merkostnadsanslaget, varvid medelsbehovet för intill sommaren 1957 inträffade kostnadsstegringar, beräknat enligt nu angivna grunder, ökas med ytterligare 6 244 000 kronor. Förteckningen över de byggnadsföretag, vilka är berättigade erhålla tilldelning från merkostnadsanslaget, omfattar sålunda byggnadsföretag med en av riksdagen godkänd grundkostnad av $(170\,389\,500 + 88\,577\,000)$ 258 966 500 kronor och ett intill sommaren 1957 beräknat ökat medelsbehov till följd av kostnadsstegringar av $(20\,187\,500 + 6\,244\,000)$ 26 431 500 kronor. Av sistnämnda belopp har anvisats av 1952 års riksdag för vissa i förteckningen sedermera ingående byggnadsföretag 1 541 000 kronor och av 1953—1956 års riksdagar sammanlagt 8 650 000 kronor. Det resterande medelsbehovet uppgår således till $(26\,431\,500 - 1\,541\,000 - 8\,650\,000)$ 16 240 500 kronor.

I framställningen den 26 september 1956 uppskattade styrelsen medelsförbrukningen från merkostnadsanslaget till cirka 2 000 000 kronor. Den verkliga förbrukningen uppgår till 2 883 532:71 och totalförbrukningen till 13 176 656:72 kronor.

För täckande av denna totalförbrukning har hittills anvisats 8 650 000 kronor varjämte Kungl. Maj:t bemyndigat styrelsen att tillsvidare från förefintliga behållningar disponera ytterligare 3 850 000 kronor. Den totala förbrukningen är något större än summan av dessa båda belopp, enär förbrukningen under budgetåret 1956/57 varit något större än beräknat. Styrelsen uppskattar medelsförbrukningen under innevarande budgetår till cirka 2 200 000 kronor.

Det från anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. hittills förskotterade beloppet uppgår sålunda till $(13\,176\,656:72 - 8\,650\,000)$ 4 526 656:72 kronor. Detta innebär, att motsvarande belopp tagits i anspråk av medel, som avsetts för andra särskilda arbeten, vilka av skilda skäl ännu ej kunnat påbörjas eller som ej kunnat bedrivas i förutsatt takt. Då dessa arbeten alltjämt är aktuella, anser styrelsen ett dylikt finansieringssätt i längden icke tillfredsställande. För innevarande budgetår bör därför anvisas i runt tal 6 725 000 kronor för att dels utjämna hittills verkställd förskottering, dels ock bestrida de merkostnader, som hänför sig till innevarande budgetår.

De merkostnader, som kan beräknas belöpa på budgetåret 1958/59, uppskattar styrelsen till cirka 2 000 000 kronor. Styrelsen ämnar hos statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande hemställa, att detta belopp medtages i kommitténs blivande medelsäskanden för byggnadsverksamheten under budgetåret 1958/59.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsen har liksom föregående budgetår hemställt om anvisande å tilläggsstat till riksstaten av medel för täckande av merkostnader till följd av prisstegringar på vissa byggnadsföretag vid de statliga sinnessjukhusen. Enligt styrelsens framställning skulle ett belopp av 16 240 000

kronor erfordras för att täcka samtliga beräknade merkostnader. Då byggnadsstyrelsen räknar med att av nämnda belopp under innevarande budgetår förbruka omkring 2 200 000 kronor, har emellertid medelsäskandena begränsats i anslutning härtill. Härutöver har styrelsen hemställt om täckning av ett med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 7 juni 1956 och den 22 februari 1957 från de för budgetåren 1955/56 och 1956/57 anvisade investeringsanslagen till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. förskotterat belopp om sammanlagt (1 850 000 + 2 000 000) 3 850 000 kronor. Den verkliga medelsförbrukningen har emellertid med (4 526 657 — 3 850 000) 676 657 kronor överstigit nämnda bemyndiganden. Det sammanlagda medelsbehovet skulle i enlighet härmed uppgå till (2 200 000 + 3 850 000 + 676 657) 6 726 657 kronor, vilket belopp avrundats till 6 725 000 kronor.

Med hänsyn till de betydande reservationer, som alltjämt föreligger på ifrågavarande anslag, är jag icke beredd förorda, att medel nu anvisas för att täcka från anslaget förskotterade belopp. Icke heller för den för innevarande budgetår beräknade medelsförbrukningen om 2 200 000 kronor synes tilläggsanslag nu böra anvisas. Även ifrågavarande merkostnader torde med hänsyn till föreliggande eftersläpning i medelsförbrukningen tills vidare kunna rymmas under förevarande anslag. Jag förordar därför, att anslaget må intill ett belopp av i runt tal (2 200 000 + 676 657) 2 880 000 kronor tagas i anspråk för bestridande av sagda merkostnader.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna, att investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. må intill ett belopp av 2 880 000 kronor tagas i anspråk för täckande av förut angivna merkostnader för vissa byggnadsföretag vid de statliga sinnessjukhusen.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lars Bergquist

Förteckning
 över av Kungl. Maj:ts hos riksdagen äskade anslag å tilläggsstat II
 till riksstaten för budgetåret 1957/58

Driftbudgeten

A. Egentliga statsutgifter

II. Justitiedepartementet

Häradsrätterna:

C: 11	Anskaffande av nya fastighetsböcker för landet, <i>reservationsanslag</i>	10 000
F: 11	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	300 000
		310 000

IV. Försvarsdepartementet

Marinen:

	Övningar m. m.:	
C: 66 a	Kostnader i anledning av ett haveri	211 000
	Flygvapnet:	
	Flygmateriel m. m.:	
C: 98	Anskaffning av flygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i> ..	68 500 000
	Centrala värnpliktsbyrån:	
D: 36	Adresseringsmaskiner m. m., <i>reservationsanslag</i>	13 000
E: 8	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	150 000
E: 19	Kostnader för organiserande av en svensk F.N.-styrka, <i>reservationsanslag</i>	5 000 000
		73 874 000

V. Socialdepartementet

Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare:

D: 11 a	Vissa inventarier, <i>reservationsanslag</i>	39 000
E: 8	Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m., <i>reservationsanslag</i>	12 000 000
		12 039 000

VI. Kommunikationsdepartementet

Väghållningen på landet samt i städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare:

B: 12	Vissa vägbyggnadsarbeten, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	18 000 000
-------	--	------------

VII. Finansdepartementet

E: 12	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	300 000
-------	--	---------

VIII. Ecklesiastikdepartementet

G: 5 a	Vissa kostnader för länsskolnämnderna, <i>reservationsanslag</i> ..	550 000
H: 6	Kompletteringsgymnasier, <i>reservationsanslag</i>	54 000
K: 21	Bidrag till barnfilmkommittén, <i>reservationsanslag</i>	25 000
		<hr/>
		629 000

IX. Jordbruksdepartementet

	Befrämjande av fröodlingen m. m.:	
G: 11	Bidrag till Sveriges utsädesförening	48 100
G: 25	Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, <i>reservationsanslag</i>	15 000 000
	Statens skogsforskningsinstitut:	
J: 18	Byggnadsarbeten å vissa försöksparker, <i>reservationsanslag</i>	4 000
N: 9 a	Gottgörelse till jordbruket för av dess utövare erlagd energiskatt för motorbrännolja till traktorer	2 000 000
N: 13	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	250 000
		<hr/>
		17 302 100

X. Handelsdepartementet

	Sveriges geologiska undersökning:	
C: 5	Malmletning, <i>reservationsanslag</i>	79 600

XI. Inrikesdepartementet

G: 14	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	350 000
		<hr/>
	Säger för egentliga statsutgifter	122 888 700

B. Utgifter för statens kapitalfonder

a. Statens järnvägars fond

1	Underskott å statens järnvägars fond	100 000 000
		<hr/>
	Säger för driftbudgeten	222 888 700

Kapitalbudgeten

Kapitalinvestering

III. Statens allmänna fastighetsfond

	Socialdepartementet:	
9 a	Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare	145 000

	Kommunikationsdepartementet:	
15	Merkostnader för vissa byggnadsarbeten	700 000
		<u>845 000</u>

IV. Försvarets fonder

A. Försvarets fastighetsfond

Arméns delfond:

9 a	Iståndsättning av vissa brandskadade byggnader	110 000
9 b	Återuppförande av ridhus för livgardesskvadronen	300 000

Marinens delfond:

16 a	Iståndsättning av vissa brandskadade byggnader	125 000
		<u>585 000</u>

VI. Fonden för låneunderstöd

Socialdepartementet:

3	Räntefria lån till bostadsbyggande.....	45 000 000
---	---	------------

Finansdepartementet:

7 a	Återföring av fonderade LKAB-medel	189 977 000
-----	--	-------------

Handelsdepartementet:

9 a	Lån till utbyggnad av oljelagringen	36 000 000
-----	---	------------

270 977 000Säger för kapitalbudgeten **272 357 000**